

Szakszervezetek a Web 2.0-án
Szakszervezeti és munkahelyi szervezés,
közösségépítés a virtuális térben

Fiedler Péter József
2011. március 31.

Tartalomjegyzék

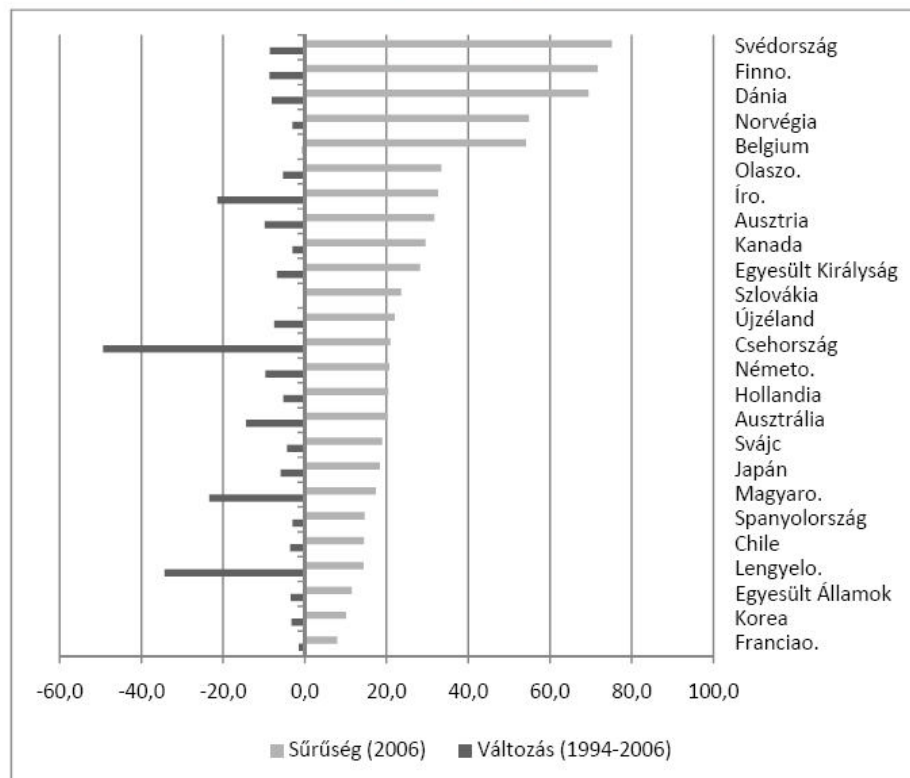
1. Fejezet	3
<i>Bevezetés</i>	3
1.1 Hipotézisek	4
2. Fejezet	8
<i>Fogalmak</i>	8
2.1 Web 2.0	8
2.2 Az Internet	8
2.3 Közösségi oldalak	10
2.4 Az online identitás	18
2.5 Szervezetek online identitása	19
3. Fejezet	23
<i>Kutatás</i>	23
3.1 Szakszervezeti jelenlét a közösségi oldalakon	23
3.2 Szakszervezetek jelenléte a Facebook közösségi portálon	26
3.3 Szakszervezetek jelenléte az Iwiw közösségi portálon	28
3.4 Eredmények	38
3.5 Közösségi oldalak használata és weblap látogatottság a jövőben	41
4. Fejezet	42
<i>Jó gyakorlatok - ajánlások</i>	42
5. Fejezet	47
<i>Összefoglalás</i>	47
<i>Melléklet</i>	49
<i>Ábrák jegyzéke</i>	52
<i>Felhasznált irodalom</i>	53

1. Fejezet

Bevezetés

A szakszervezetek taglétszáma nem csak Magyarországon, hanem szerte a világon évtizedek óta csökken. Igaz, hogy a globalizálódó világban egyre nehezebb megtalálni az egyensúlyt a piaci érdekek és a szociális jogok között, de az is igaz, hogy ugyanez a globalizálódó világ nem csak a piacot zsugorítja össze, hanem a munkavállalókat is közelebb hozhatja egymáshoz. Jelen dolgozat erre a lehetőségre kíván rávilágítani, bemutatva, hogy az internetes közösségi hálózatok milyen segítséget nyújthatnak a munkavállalóknak abban, hogy felgyorsult világunkban és egymástól sokszor földrajzilag is elszakított munkahelyeken miként lehet mégis fenntartani és akár fejleszteni a munkavállalók közösségeit.

1. ábra: A szakszervezeti szervezettség 2006-ban és változása 1994 – 2007 között (%
százalékpont)

Szakszervezeti szervezettségi szint alakulása több országban (Szabó-Morvai, 2010)

Alig 15 éve még nagy szó volt az is, ha Magyarországon egy szervezetnek volt saját weblapja, ahová – a kor elvárásainak és lehetőségeinek megfelelően – teljesen statikus adatokat töltött fel valaki. Mára azt gondolnánk, hogy ez alapvető követelmény, és egy szervezet szinte csak akkor létezik, ha virtuális névjegye jelen van a világhálón. A világ exponenciális gyorsasággal fejlődik, és az internet mára egy valóban interaktív hálózattá fejlődött, amely ráadásul egyre hozzáférhetőbb mind technikailag, infrastrukturálisan, mind a felhasználói ismeretek minimumát tekintve.

Mégis, valahogyan Magyarországon az egyre kedvezőbb infrastruktúra ellenére sem jellemző, hogy a szakszervezetek kihasználnák ezeket a lehetőségeket. A szervezés ma is nagyjából ugyanazokkal az eszközökkel történik, mint 20-50-80 éve. Személyes kapcsolatok révén szereznek a munkavállalók információkat egymásról, szervezetükről, a mindannyiukat érintő kérdésekről. Teszik ezt annak ellenére, hogy a népszerű online közösségi oldalakon több millió magyar felhasználó van jelen, többségük legalább heti rendszerességgel meg is látogatja ezeket az oldalakat. Jellemző az a késleltetett reakció is, hogy míg a cégek, vállalatok felfedezték maguknak az ebben rejlő lehetőségeket – nem kevés pénzt fordítva a célra –, addig a civil szervezetek és szakszervezetek még csak most kezdenek rácsodálkozni a Web 2.0 adta – jellemzően teljesen ingyenes – lehetőségekre.

1.1 Hipotézisek

Dolgozatomban szeretném felderíteni, hogy a mai szakszervezetek használják-e, és ha igen mióta és milyen arányban ezeket az eszközöket. Feltételezésem az, hogy csak nagyon elenyésző számban, melynek oka lehet, hogy a tagok jelentős része nem rendelkezik a szükséges tudással vagy a szükséges technikai háttérrel ezen eszközök használatához. Feltételezem továbbá azt is, hogy a szakszervezeti tisztségviselők oldaláról is problémás lehet a használat, mégpedig az interaktivitás és nyilvánosság kapcsán felmerülő problémák miatt. Úgy gondolom, hogy a magyar szakszervezeti mozgalom még mindig inkább egyfajta felülről irányított modell szerint működik, amely nehezen tudja beilleszteni mindennapjaiba a nagy tömegek azonnali és kontrollálatlan hozzászólásait. Hiába állnak készen az eszközök arra, hogy a demokratikus döntéshozatal szokásos lassú módjait XXI. századi sebességre gyorsítsák,

egyszerűen a rendszer kihagyhatatlan elemei – a tisztségviselők – nem készek erre. Minden csőrendszerben maximum akkora az áteresztőképesség, amilyen a legszűkebb keresztmetszeténél.

„A közösségi média és azon belül a közösségi média kommunikáció nem attól különleges eszköz, hogy új. Még attól sem különleges eszköz, hogy divatos. Attól különleges eszköz, hogy a korábbiaktól merőben eltérő céges kommunikációt kíván. Ezt minden egyes alkalommal elmondom, amikor pl. ezt a területet oktatom. És azt is elmondom: ez nem megy mindenkinek. Sok cégnél nincs meg az a rugalmasság, hogy váltsanak, hogy hirtelen ne a hagyományos, jól megszokott, egyirányú marketinget folytassák.” (Berényi, 2011)

Dolgozatomat a jelenleg még elég szűkös szakirodalom ismertetésével, a fogalmak tisztázásával és összefoglalásával folytatom, amelyek segítségével a munka további részében egyértelművé tehető, hogy mivel is foglalkozik ez a dolgozat és hogy mik a pontos céljai. Előzetes tapasztalataim alapján előre vetíthető, hogy a nemzetközi szakirodalom közel sem olyan bőséges, mint azt remélnénk abból kiindulva, hogy tőlünk nyugatra valamivel előbb elindult a szabad információ-technológiai forradalom, és annak eredményei hamarabb eljutottak a széles felhasználói körhöz. Mint arról azonban dolgozatomban is beszámolok majd, személyes tapasztalatokból is merítve egyértelművé válik, hogy a fejlett országok szakszervezeti mozgalmában sem mindennapos a Web 2.0-ás alkalmazások jelenléte.

A magyar szakirodalom sajnálatos módon még ennél is szegényesebb, főleg, ha jelen dolgozat specifikus témaválasztását vesszük alapul, hiszen míg általában az internet használatáról valóban jelentős mennyiségű tanulmány készült – sokuk érinti a közösségszervezés témakörét is – addig a Web 2.0 területén még sok a fehér folt.

Az Internet fejlődési sebességének megértéséhez és a releváns szakirodalom hiányának elfogadásához elegendő belepillantani a Révész Márta és Tóth Attila szerkesztette Nehezen szervezhető dolgozók internetes munkavállalói érdekvédelme című tanulmánykötetbe, amely 2003-ban még egyértelműen a távmunkások és izolált környezetben dolgozó kutatók esélyének tartotta az internetes szervezést. A helyzet azóta sokat is fejlődött, meg nem is, hiszen míg egyrészt az Internet és az internetes

eszközök fejlődése elképesztő sebességű azóta is, addig a szakszervezetek megjelenése az interneten továbbra is esetleges. Arról nem is beszélve, hogy a tanulmányban kiemelt munkavállalói csoportok érdekvédelme a mai napig nem valósult meg.

A Halácsy – Vályi – Bermann szerkesztette Hatalom a mobiltömegek kezében című kötet 2007-es kiadású, ám a benne szereplő tanulmányok vizsgálatai javarészt az ezredfordulón készültek, amikor a közösségi internet és az internetes kommunikáció még a chat-elést és a fórumozást jelentette. Vályi Gábor Közösségek hálózati kommunikációja című tanulmánya ebben a kötetben például kifejti, hogy az internetes közösségi kommunikáció javarészt azért is tér el a valóságban lezajló személyek közötti kommunikációtól, mert nagyfokú anonimitást enged, azaz a személyiségünk részét képező társadalmi gátak nem működnek, a nyilatkozónak nem kell megfelelnie a valós életben őt körülvevő környezet elvárásainak. Ez természetesen mára teljesen megfordult az online közösségi hálózatok lavinaszerű térnyerésével, hiszen ezek alapja éppen hogy a valós személyiség attribútumainak virtuális megjelenítése, ha tetszik, énünk kiterjesztése a virtuális térbe. Ennélfogva az anonimitás helyett ma már az adatok – jellemzően a személyes adatok – túlzott megosztása az elterjedt.

Csicseri Márta és Lőrincz László Társadalmi mozgalmak mobilizációs és ügyképviselési tevékenysége az interneten című 2004-es tanulmányukban magyarországi zöld szervezetek és szélsőjobbaldali szervezetek internetes kommunikációt figyelték meg, és arra jutottak, hogy míg a zöldek jellemzően kis operatív csoportokkal működnek, ahol azonban minden tag hozzászólhat a témákhoz, addig a szélsőjobbaldali szervezetek online kommunikációjában széles általános tagság van jelen de inkább egy szűk vezető réteg kommunikál velük, nem pedig oda-vissza.

Ebből is látszik, hogy 2004 után az internetes közösségi hálózatok fokozatos térnyerésével, az online közösségek alapjaikban változtak meg. Mára az anonimitást felváltotta a túlzott személyes beazonosíthatóság, az admin által „vezérelt” fórumokat pedig a képzettséget nem igénylő, széleskörű hozzáférést biztosító, egyenrangú partnereket összekötő közösségi hálózatok.

Vannak azonban az online marketing területén dolgozó szakemberek, akik mintegy szakmai ártalomként – ugyanakkor illeszkedve e dolgozat témájának profiljához –

blogokban teszik közé ismereteiket és vitatják meg az internet nagy nyilvánossága előtt. Ezek a blogok annyiban hasznosak a téma kutatásának szempontjából, hogy egyrészt olyan emberek véleményét és tapasztalatait ismerhetjük meg, akik mindennapjaikat szentelik ennek a témának, másrészt a blogok technikai megoldásának köszönhetően nem kell megvárunk egy-egy kutatás vagy publikáció nyomdai előkészületeit és terjesztését, hanem azonnal friss adatokkal szolgálunk.

Éppen ezért kívánok részletesen foglalkozni a dolgozat ezt követő részében a magyarországi helyzet feltárásával, olyan kérdések megválaszolásával, mint hogy kik, hol, milyen mértékben és miért vannak jelen a Web 2.0-án ma a szakszervezetek közül. A jelen lévő és a jelen nem lévő szervezetek közül is érdemes többet megvizsgálni, hogy tagjaik milyen okok mentén jutottak vagy nem jutottak el a virtuális világ e szegletébe. Akik eljutottak, azokkal pedig mélyebben is érdemes foglalkozni, hiszen mindenképpen célja kíván lenni e dolgozatnak, hogy felderítse, milyen hatásokkal működnek és milyen tapasztalatokkal rendelkeznek az „új világban telepeket” létrehozó szakszervezetek. Ezen tapasztalatok alapján aztán útmutatás adható olyan szervezeteknek is, amelyek már kacérkodnak az ötlettel, de a megvalósításig nem jutottak el. Amennyiben sikerül ez az összeállítás, az valószínűleg nem csak idehaza, de külföldön is értékes munkaanyaggá válhat később.

2. Fejezet

Fogalmak

2.1 Web 2.0

A Web 2.0 gyűjtőfogalom, amely azokat az internetes szolgáltatásokat fedji, amelyek a közösség erejére épülnek, azaz a felhasználók maguk szerkesztik annak tartalmát, míg a szolgáltató csak a formát adja mindehhez. A 2.0 a fejlesztések során megszokott jelzés, amely ebben az esetben azt kívánja érzékeltetni, hogy a Web már nem az ami eddig volt, evolúciójának egy újabb fokára lépett. A lényeges fejlődés pedig abban áll, hogy az internet már nem feltöltött tartalmak relatíve statikus gyűjtőhelye, hanem a tartalom megosztásának a fóruma, amelyben minden egyes jelenlévő egyenlő félként vesz részt. Ezen interakciók során a felhasználók pedig kapcsolatokat és közösségeket hoznak létre, amelyek már önálló életet élnek. A kapcsolatok jellemzően tértől és időtől függetlenek, a felhasználók pedig nem a hálózat nyújtotta anonimitás mögé bújva kommunikálnak, hanem valós személyiségüket osztják meg és terjesztik ki a virtuális térben.

2.2 Az Internet

Az internet elődjét a XX. század hatvanas éveiben, a hidegháború közepette fejlesztette ki az Egyesült Államok hadserege, abból – az akkor valósnak tűnő – fenyegetésből kiindulva, hogy egy atomcsapás esetén komplett városok infrastruktúrája esik ki a rendszerből, ezzel végleg elhallgattatva az akkor még lineáris alapon szervezett információs csatornákat. Az újítás lényege az volt, hogy a felhasználókat (számítógépeket) pókhálószerűen kötötték össze, azaz bármelyik köztes pont kiesésével az eredeti célállomás elérhető maradt, ha kerülő úton is.

Szinte el sem készült teljesen a fejlesztés, a komoly kutatók, akik a projekten dolgoztak, már személyes kapcsolatokra kezdték felhasználni a rendszert, így született meg az e-mail, majd a valósídejű írásbeli kommunikációt támogató csevegés. A hidegháború langyosodásával majd elmúltával – egyúttal a személyi számítógépek megjelenésével –

a múlt század kilencvenes éveiben az internet lassan szabad felhasználású hálózattá vált (tulajdonképpen megszületett a ma ismert formájában), megnyílt a civilek előtt, és elképesztő sebességű fejlődésnek indult.

Fő vonzereje abban rejlett – mint egykor az amatőr rádiózásnak – hogy földrajzilag egymástól nagyon távol lévő emberek tudtak azonos érdeklődési körben kapcsolatot teremteni és közösségeket alakítani.

A legkorábbi ilyen közösségi igényeket kiszolgáló hálózati szolgáltatások csak nagyon tág értelemben nevezhetők közösségi szolgáltatásoknak. Elsőként a 70-es évek végén az úgynevezett Bulletin Board System-ek (BBS) jelentek meg, amelyek még telefonvonalon keresztül működtek ugyan, de már lehetőséget biztosítottak felhasználók közti üzenetek cseréjére.

Idővel, és a technika akkor még lassú fejlődésével párhuzamosan azonban a felhasználók tapasztalataikat az elektronikus levelezés szabta kereteken túl is meg akarták osztani, így egyre több online felület jött létre, amelyen ismereteket és üzeneteket tudtak megosztani egymással. Így létrejöttek a honlapok, fórumok. Ezeket az eszközöket természetesen az üzleti szféra is hamar felfedezte, és alkalmazni kezdte mint marketing eszközt.

Az elmúlt húsz év fejlődési üteme szinte exponenciális volt az informatika területén, amely szerencsésen egybeesett a szocialista/kommunista rezsimek bukásával, és ezzel együtt nagy tömegek megjelenésével a szabad információáramlás és tőke világában. Fiatal számítástechnikusok, egyetemisták szerte a világon teremtettek szinte a semmiből milliárdos vagyonokat azáltal, hogy a felhasználóbaráttá tett számítógépek segítségével, a matematika bonyolult és összetett nyelvén kommunikáló gépek tömegét, emberek tízmillióinak „csevegő szobájává” alakították.

A világ kitágult és egyben összezsugorodott. Az új közös nyelv kétszintű: a számítógépek a matematika nullákból és egyesekből összeálló nyelvén kommunikálnak, míg az emberek az angol nyelvet választották interfésznek. Ahogy azonban a számítástechnikai eszközök egyre elterjedtebbek, olcsóbbak és kisebbek lettek, megjelentek a nemzeti nyelvek és a nemzeti közösségek is az interneten.

Magyarországon az online szakszervezeti jelenlét sajnos a mai napig nagyban elmarad az Egyesült Államokban már a kétezres évek elején mért szinttől, de több európai országtól komoly távolságra vagyunk. Míg az Egyesült Államokban vagy a skandináv országokban már 2003-ban a lakosság 70-80 százaléka rendszeres internet használónak számított, addig Magyarországon még 2010-ben is ez a szám alig 50 százalék. Az éves növekedés pedig alig 1-2% körüli. (Albert – Dávid – Molnár, 2007)

Közös mutatók azonban természetesen fellelhetőek, így nagy általánosságban elmondható, hogy az internetet általában a fiatalabbak, a férfiak, fővárosiak és felsőfokú végzettséget igénylő munkát végzők használják. (Galács, 2007) Érdekes eltérés ugyanakkor, hogy a közösségi oldalakon Magyarországon 60-40%-ban a nők vannak túlsúlyban. (szondaipos, 2008)

Az IAB Europe kutatási adatai szerint a magyarok kevesebbet interneteznek az európai átlagnál (napi két óra). A leggyakoribb internetes tevékenység Magyarországon és Európában is az információkeresés és a hírolvasás, majd a termékekkel, szolgáltatásokkal kapcsolatos információkeresés. Kiemelkedik az adatokból, hogy az európai átlagnál több időt fordítanak a magyar felhasználók játékokra, chatelésre és közösségi oldalakon való információ megosztásra. Jellemző adat, hogy habár átlagosnak mondható időt töltenek a magyarok multimédiás tartalmak letöltésével és megtekintésével, szignifikánsan csökken ez az arány az európai átlaghoz képest, ha mindezért fizetni kell, vagy elvárt a viszont feltöltés. A legizgalmasabb adat azonban az, hogy a lakosság közel fele még mindig semmilyen kapcsolatban nincs a világhálóval, ami alatt értendő az, hogy nincs otthon számítógépe és az is, hogy egyáltalán nem volt még az interneten(!). (IAB Europe, 2010a)

2.3 Közösségi oldalak

Az ismeretségi hálózat (*social network*) egy közösségi struktúra, ami egyének vagy szervezetek kapcsolataiból áll; tartalmazza azt, hogy ezek a szereplők között a szociális kapcsolatok milyen módon léteznek, a felületes ismeretségtől az életre szóló barátságig vagy rokoni kapcsolatokig. A kifejezést J. A. Barnes használta először 1954-ben publikált *Class and Committees in a Norwegian Island Parish* című tanulmányában,

amelyben egy halászfalu közösségi érintkezési formáit vizsgálta és térképezte fel. Ennek során felfedezte, hogy az elsőre egyszerűnek tűnő kapcsolatrendszernek több síkja van, így például az, hogy két személy ebből a faluból milyen kontextusban találkozik, más-más viszony szerinti viselkedést generál. Ennek jelen dolgozat szempontjából jelentősége ott van, hogy vajon a valós életben is ismerős két ember ugyanolyan szinten lép-e interakcióba egymással a virtuális térben fenntartott kapcsolati modulban, vagy sem.

A szociológia ugyan egy időre elfeledni látszott ezt a kifejezést, a nyolcvanas évek végén és a kilencvenes évek elején újra divatba jött. Ez volt az az időszak, amikor a szociológusok rendelkezésére állt több olyan kutatás empirikus adathalmaza, amely alapján egyre bátrabban kezdték kijelenteni (egyúttal elfogadni), hogy az internet és a számítógépek rohamos fejlődése és elterjedése nem fogja végleg elpusztítani az emberi közösségeket, nem okoz végletes izolációt. Az adatok ugyanis sorra azt igazolták, hogy az interneten aktív személyek a valós életben is aktívabbak voltak, kapcsolati hálójuk kiterjedtebb volt nem internetező embertársaiknál. A mikro közösségeknek – mint a szomszédság, munkahely – pedig kifejezetten előnyére vált az interneten is folytatott kommunikáció. (Wellmann, 1994)

Mindenesetre Barnes tanulmánya szerint közösséginek nevezhetünk egy hálózatot, ha az azt használók interakcióra képesek egymással. Ez még egy nagyon tág definíció, amiben lényegében benne foglaltatik a norvég halászfalu főtérétől elkezdve a mai komplex közösségi hálózatokig bezárólag minden.

Danah M. Boyd és Nicole B. Ellison 2007-ben publikált dolgozatukban a következő három kritériummal határozzák meg pontosabban a közösségi hálózatokat:

„lehetővé teszi az egyéneknek hogy (1) publikus vagy félpublikus profiloldalt hozzanak létre egy behatárolt rendszerben, (2) összekösse azokkal a felhasználókkal, akikkel kapcsolatban vannak (3) megnézhesék és áttekinthessék kapcsolataikat és mások kapcsolatait a rendszerben.” (Boyd & Ellison, 2007)

Az első – mai értelemben vett – közösségi oldalak 1995-ben jelentek meg, amelyek még arra alapoztak, hogy iskolatársakat és munkatársakat – azaz amúgy is egy közösségbe tartozó egyéneket – kössenek össze. (Classmates, PlanetAll, Sixdegrees)

A következő lépés már a kétezres év küszöbén főleg etnikai csoportok közösségbe szervezéséről szólt, több-kevesebb sikerrel. (AsianAvenue 1997); BlackPlanet 1999; MiGente 2000)

Az igazán sikeres oldalak a kétezres év első felében alakultak, így a MySpace és a Facebook is, amelyek már százmilliós felhasználói tömeget „kezeltek”. Érdekes, hogy Magyarország bő két évvel megelőzte a ma legismertebb ilyen oldalakat, amikor 2002-ben elindította a ma Iwiw-ként ismert WiW (Who is Who) portált. Az Iwiw mára közel négymillió magyar felhasználót ismer, hitelességét növeli, hogy csak meghívás alapján lehet regisztrálni.

A közösségi oldalak fő jellemzője megalakulásukkor az volt, hogy egy adott társaság, ismeretségi kör, munkahely vagy iskola köré szerveződtek. Érdekes tény például, hogy a ma százmilliós felhasználói bázissal rendelkező Facebook, eredetileg a harvardi diákok online közössége volt, melyhez kizárólag Harvardos e-mail címmel lehetett csatlakozni. A későbbi enyhítés ezen a feltételen is még eléggé korlátozta a felhasználókat, hiszen eleinte kizárólag más egyetemi hallgatók számára nyílt meg a regisztráció lehetősége.

Mára ugyan tudjuk, hogy százmilliós embertömegekről beszélünk, de megbízható adat arról, hogy hány természetes személy van jelen egyik-másik közösségi oldalon, nem áll rendelkezésre. Ennek fő okai – a nyilvánvaló üzleti érdekek mellett – a mára szabaddá vált regisztráció, és a sokmilliós felhasználói tömeg ellenőrzésének gyakorlati korlátai. Egy természetes személy ma akár 3-4 közösségi oldalon is regisztrálhatja magát és néhány kivételtől eltekintve akár több alternatív felhasználói fiókot is működtethet. (például egy magánszemély akár több klubot is üzemeltethet helytelenül regisztrálva)

Ellison, Steinfeld és Lampe 2007-es tanulmánya azt a következtetést vonja le, hogy az olyan közösségi oldalakon, mint a Facebook, a baráti, ismerősi kapcsolatok elsősorban már létező emberi kapcsolatok alapján jönnek létre, nem pedig fordítva. Ez különösen fontos a szakszervezeti használati szempontból, amikor az egyik lehetséges felhasználás éppen a szervezés, azaz új ismeretségek létrehozása.

Az említett szerzők azt is kimutatták, hogy a Facebook-ra regisztrált emberek nem keresgélnek új ismeretségek vagy az azonos érdeklődésű ámde ismeretlen felhasználók között, sokkal inkább barátait jelölik meg ismerősként, valamint azokat, akikkel legalább valamilyen társadalmi kapcsolatban vannak, akármilyen halvány is az. Így az átlagos Facebook felhasználó bejelölt ismerősei jellemzően a valós életében is barátai, másodsorban ismerősei jelenlegi és korábbi munkahelyeiről, egykori iskolájából.

Hári Péter Az internet-használat és közösségi kapcsolatok alakulása című tanulmányában egy 2010-es, mintegy ezer főn elvégzett kérdőíves vizsgálatában kimutatta, hogy az internet-használók 71 százalékának nincs olyan ismerőse, akit az interneten keresztül ismert meg. Mindez az aktív internetezők esetében 63 százalék, ami szignifikáns különbség, mégis igazolni látszik Ellison, Steinfeld és Lampe állításait. A teljesebb képhez hozzátartozik, hogy a megkérdezett aktív internetezők 73 százaléka, a nem aktív internetezők 56 százaléka tagja volt legalább egy közösségi oldalnak.

A szakszervezeti szervezés szempontjából kritikus adat, hogy egy átlagos felhasználó hány kapcsolatot tud „ápolni” egy közösségi oldalon, azaz mi az a szervezeti méret, amely alkalmassá teszi a Facebook-ot a szakszervezeti információ megosztásra. Hári Péter 2010-es adatai szerint az összes internetezőre vetítve **átlagosan 357 ismerőse van egy felhasználónak,** ennél sokkal többet egyszerűen nem tud kezelni. (Ellison, Steinfeld és Lampe 2007-es vizsgálatában ez a szám 150-200 között mozgott)

Itt **fontos különbséget tenni a természetes személyek ismerősei és a céges vagy szervezeti oldalak,** klubok, márkák, sztárok és együttesek nyilvános **profiljai között.** Míg a szó online közösségi értelmében vett barátja, ismerőse pár száz főben van maximalizálva – elsősorban emberi kapacitások miatt –, addig egy nem természetes személy rajongótábora, „lájkolói” több tízezren is lehetnek. Ezek a kapcsolatok azonban nem ismertséget jeleznek, és nem tekinthetőek a közösségi hálózat részének, hiszen a kommunikáció a legjobb szándékkal sem nevezhető interaktívnak.

Barack Obama elnöki kampánya óta politikusok nagy számban nyitottak Facebook profilt, ismerősöket gyűjtögetve, de a valós felhasználás módja ebben az esetben lekorlátozódott a blogolásra, azaz online naplóvezetésre.

Ugyanígy sztárok itthon és külföldön – ahogyan különböző gyártók mindenféle termékei is – megjelentek a Facebookon, és sok esetben gyűjtöttek is sok tízezres ismeretségi kört. De mivel a közösségi hálózatok kölcsönös ismeretségen alapuló interaktív kommunikációt feltételeznek, ezek az online profilok nem töltenek más szerepet, mint egy fórummal kiegészített honlap.

Az ilyen félreértelmezései a közösségi hálózatoknak elég gyakori, és várhatóan csak divatról lévén szó, a marketing ipar is letisztul majd. Elképzelhetetlen ugyanis, hogy Barack Obama közel 19 millió embert ismer és tart fent velük interaktív kapcsolatot. Orbán Viktor Facebook profilján több, mint 90.000, az IKEA profilján 129.000, a Coca-Cola-én majdnem 24 millió, a Pink Floyd zenekarén közel 11 millió, az X-Faktor döntősenek, Király L. Norbinak a profilján pedig 186.000 ismerős van.

Visszatérve tehát a valós, természetes személy felhasználókra, Hári 2010-es tanulmányában ugyanilyen fontos adat, hogy a megkérdezettek 62,5 százaléka nem került be a valós életben is működő szervezetbe.

2. ábra

Részvételi hajlandóság online szervezett tüntetésen

Részt vett-e olyan megmozduláson, tüntetésen, amelyről az interneten keresztül értesült, amelyet interneten keresztül szerveztek?			
		N	%
Nem aktív internetezők	Igen	3	1,6
	Nem	194	97,8
	Összesen	197	100,0
Aktív internetezők	Igen	14	4,9
	Nem	265	95,1
	Összesen	279	100,0

Hári Péter: Az internet-használat és közösségi kapcsolatok, 2010, 86. o., 15. táblázat

Hári – e dolgozat szempontjából – legfontosabb megállapítása, hogy minden együtttható pozitív jelenléte esetén sincs hibahatáron belüli valószínűsége annak, hogy egy online közösségi oldalon meghirdetett tüntetésen személyesen is megjelenjen a felhasználó¹.

Ha nem is ilyen mértékben, de hasonló eredményre jutott Kalocsai Janka A demokratikus attitűd hatása a participációra című tanulmányában, amely azt mutatta meg, hogy a magyar lakosság milyen közösségi eszközökkel lenne hajlandó kiállni saját érdekeiért. E dolgozat szempontjából a legfontosabb kérdések a munkavállalók alkalmazásánál történő hátrányos megkülönböztetés és a kiugróan alacsony vagy magas bérek elleni fellépésről szóltak.

„A követelés, petíció aláírását a megkérdezetteknek még körülbelül a fele vállalná mindegyik cél érdekében. Az engedélyezett tüntetéshez, felvonuláshoz már csak nagyjából a válaszadók kevesebb, mint ötöde, míg a nem bejelentett tüntetéshez csupán a megkérdezettek 4–5 százaléka csatlakozna.” (Kalocsai, 2010, 26.o.)

„Tanulmányunkban az információs társadalom központi médiumának számítógépes társadalmi szerepét vizsgáltuk meg a DiMaggio által megfogalmazott 5 fő kutatási téma közül 3 kérdésben. Adatainkat feldolgozva arra jutottunk, hogy a magyar társadalomban az internet sokkal inkább a digitális szakadék modellje szerinti szerepet tölt be, a netezési gyakoriság ugyanis erőteljes összefüggést mutat a hagyományos demográfiai és szocioökonómiai változókkal. A közösségi-társadalmi kapcsolatok terén végzett elemzéseink vegyes képet rajzolnak ki: míg az aktív internetezők magánjellegű közösségi kapcsolataiban bővülés tapasztalható, többet járnak privát közösségekbe, közösségi terekbe, mint az átlagpolgár, addig ez a fajta növekvő társadalmi aktivitás nem mutatkozik meg közéleti téren, az internetes aktivitás nem jár együtt nagyobb demokratikus szerepvállalással.” (Hári, 2010, 87.o.)

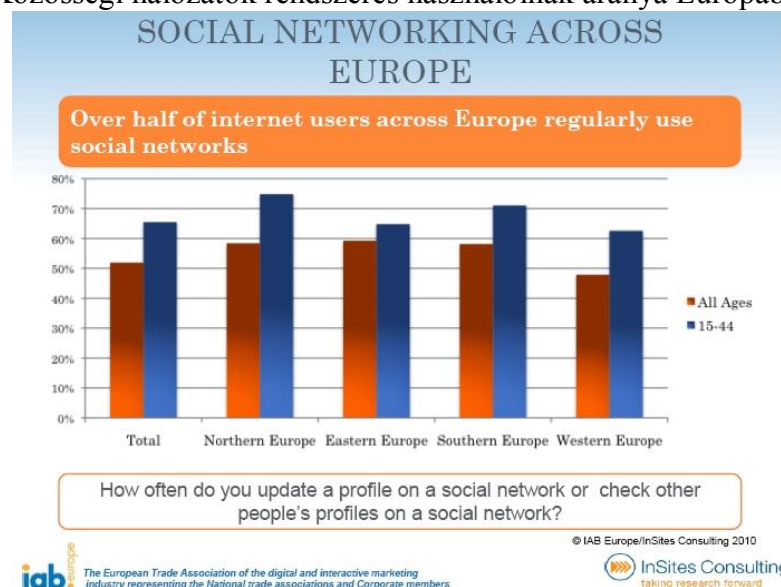
¹ Érdekes adat 2010-ből, összevetése hosszútávon mindenképpen szükséges a 2011. év eleji civil szerveződések sikerességének tekintetében. A 2-5% részvételi hajlandóság ebből a kutatásból számolva 200.000 bejelölést jelentene az „egymillióan a sajtószabadságért” Facebook profilnak (valójában ez a szám 83.113), ha igaznak vesszük a sajtóban átlagosan 10.000 főre becsült tömeget a 2011. március 15-i demonstráción.

Természetesen nem hagyhatjuk figyelmen kívül ezen eredmények értelmezésekor a mindenkori politikai klímát, hiszen Simon János 1996-os A demokrácia értelmezése a posztkommunista országokban című nemzetközi összehasonlító tanulmányában már kimutatta, hogy a posztkommunista országokban általában, de Magyarországon kiváltképpen alacsony az emberek hite érdekérvényesítő képességükben. Egy látszólagos ellentmondást old fel a tanulmány jelen dolgozat szemszögéből, amikor megállapítja, hogy habár a **magyarok** jelentős mértékben kiábrándultak a demokráciából, és **cselekvési igényük nagyon alacsony, a véleménynyilvánítás igénye meghaladta a környező országok szintjét.** (Simon, 1996, II./4.fej.)

Ez a megállapítás egybecseng azzal, amit a magyar internetes felhasználókról ma tudunk, vagyis, hogy **a közösségi oldalakon való jelenlétük jóval magasabb az európai átlagnál (81-65%).**(IAB Europe, 2010a, 15.o.)

A kutatásból az is kiderül, hogy a felhasználók legjellemzőbben a 15-24 éves korosztályból kerülnek ki, és a kor előrehaladtával egyenes arányban csökken a rendszeres használat aránya. Kiugró érték – és feltehetően a családtagokkal való kapcsolattartásra vezethető vissza – az 55 éven felüli rendszeres internetezők körében a közösségi oldalak használata, amely majd kétszerese a 35-54 éveseknél mért mutatóknak. (IAB Europe, 2010b, 16.o.)

3.ábra
Közösségi hálózatok rendszeres használóinak aránya Európában

Online Consumer Behaviour –Europe, Catherine Borrel, Head of Research, IAB Europe, 2010b²

² <http://www.iabeurope.eu/media/43499/mcdc%20european%20overview.pdf>

Mindenesetre az üzleti szféra hamar felismerte az ebben a „műfajban” rejlő üzleti lehetőségeket és nyomban terjeszkedni kezdett az online közösségi hálózatokon. Igaz, a nagy cégek és munkáltatók egy másik szempontból is felfigyeltek a rendszerre, hiszen a közösségi oldalak népszerűségével az online töltött idő is megnőtt, ami egyes esetekben a munkavégzés kárára történt. Ráadásul az emberek a hirtelen jött új eszközök felületes ismerete és a közösségi lét valamint az önkifejezés iránti vonzódásuk következményeként egyre több olyan adatot osztottak meg magukról, amelyek a közösségi oldalakat adatvédelmi és etikai szempontokból is veszélyessé tették. Kevesen vannak ugyanis tisztában olyan tényekkel, mint például a személyi szám, bankszámlaszám, adószám generálás alapvető szabályai (hogy ugyanis egyes országokban bizonyos nyilvántartási számokat alapvető személyes adatokból generálnak, úgy mint születési dátum, hely, irányítószám, stb).

„A Fraunhofer Biztonságos Információtechnológiai Intézete, a SIT kutatói hat népszerű közösségi portál, (köztük a StudiVZ, a MySapce, a Xing, a Facebook és a LinkedIn) szabályzatát vizsgálták meg adatvédelmi szempontokból. Megállapították, hogy a felhasználók személyes adatait nem elég körültekintően védik.

A tesztelt platformok közül - adatvédelmi szempontokból - egyik sem volt igazán meggyőző. Sőt, egyes funkciók használatától inkább óva intenénk az embereket, mivel az ellenőrzési megoldások vagy nem működnek vagy teljesen hiányoznak.” (Golem, 2008)

Továbbá sokan nem tudnak megfelelő határt húzni a virtuális és a valós énk között, illetve az „itt” és az „ott” megosztott információk elérhetőségi rádiusza között, amely bizony már nem csak az egyének de az őket foglalkoztató cégek adatait is akaratlanul kiszivárogtathatja³.

---

³ A legfrissebb példa erre Süveges Gergő menesztése a Magyar Televízió kettes csatornájának éléről, aki egy közösségi oldalon „csivitelte” el a csatorna formálódó műsorstruktúráját, ezzel egyúttal üzleti titkait is.

2.4 Az online identitás

„Az online identitás, internet identitás avagy online személyiség egy, az internet felhasználók által létrehozott közösségi identitás, amelyet hálózati közösségekben és weboldalakon használnak. Habár néhány ember az eredeti nevét használja az online világban, bőven akadnak, akik szeretnek névtelenségbe burkolózni. Álneveket használnak, így valós énjükről annyi információt nyújtanak, amennyit szeretnének.” (Wikipedia, 2011. január 25.)

Dorian Wisniewski és Richard Coyn *Mask and Identity: The Hermeneutics of Self-Construction in the Information Age* című tanulmányukban írják le az online identitást, különös hangsúlyt fektetve a maszkot alkotó/felvevő személyiségre. Emlékeztetnek arra, hogy amikor az egyén interakcióba lép egy online szociális alkalmazásban, akkor egy maszkot tart a személyisége elé. Ugyan meg kell adnia olyan konkrét információkat magáról, mint az életkora, neme, címe, felhasználóneve, e-mail címe és így tovább, de ezeket önbevallásos módon teszi, minden ellenőrzés nélkül. Ezzel együtt, az ahogyan egy felhasználó ír, hozzászól, véleményez az interneten, témaválasztásával, szókincsével és stílusával tovább alakítja az önmaga által létrehozott maszkot. (Wisniewski & Coyne, 2002)

Ennek fontossága akkor jelentkezik a szakszervezeti szervezés tekintetében, amikor egy adott munkahely munkavállalóit szeretnék egybegyűjteni vagy megcélozni, hiszen a valótlan vagy részben megváltoztatott név mellett a munkahelyünk is egyszerűen letagadható vagy akár be is hazudható. Itt az egyes szakszervezeti csoportok szempontjából egyrészt a szervezés teljességét veszélyezteti az, hogy nem minden munkavállalót találnak meg a közösségi hálózaton, és ezáltal nem lesz elég nyomásgyakorló ereje a szervezkedésnek, másrészt potenciális veszélyforrás lehet olyan személy belefoglalása a csoportba, aki ellenérdekelt lehet a csoport működésének sikerében. Mint azt látni fogjuk az összegyűjtött adatokból, ezért is jellemző az, hogy **az igazán sikeres szakszervezeti csoportok többnyire a valós ismeretségeken alapulnak és kis helyi közösségek virtuális énképei**, nem pedig ágazati vagy országos szervezetek sokezer tagot behálózó szövevényei.

2.5 Szervezetek online identitása

A szakszervezet online jelenlétének is fontos része, hogy megmutassa magát, egy online közösségben tulajdonképpen arcot formáljon a szervezetnek. Habár legtöbbször ebben látják egyedül az online jelenlét szerepét, globalizált e-világunkban sok olyan funkciót is el tud látni egy online közösség, amelyet eddig csak személyes jelenléttel tudtunk elérni.

A szakirodalom jelentős része ma is pusztán mint eszközre tekint a virtuális térre, pedig ahogyan az a nevében is benne van, ez valójában egy hely. A szervezetek feladata pedig az, hogy ezen a helyen működtessenek csoportokat.

Ennek számtalan kezdeti formája ismert, amelyek közül a legemlékezetesebb talán az IBM olaszországi dolgozóinak 2007-ben, a virtuális térben (secondlife) megrendezett sztrájkja – tulajdonképpen demonstrációja – volt. Ebben a virtuális térben – ahol nem mellesleg az IBM, mint vállalat maga is jelen van –, 30 országból 1835 avatar (a valódi dolgozók virtuális képmása) jelent meg adott időben és helyen. Habár az akciót a valóságban folyamatos tárgyalások kísérték, végül ennek az összejövethetnek is köszönhető, hogy az ügyvezető lemondott és a szakszervezetek által követelt szerződést aláírták.

Ezen a példán keresztül is látszik, hogy a társadalmi tőke átvihető a virtuális térbe, csak megfelelően kell használni. Célja mindenképpen az kell, hogy legyen, hogy használatával egyensúlyt teremtsünk az állami és munkaadói hatalommal szemben az állampolgárok és munkavállalók javára. Az ingyenes és egyszerű felhasználás és a globális elterjedés nagyban segíti a szakszervezeteket a sokkal komolyabb erőforrásokkal rendelkező hatalommal szembeni ellenállásban, érdek-érvényesítésben.

Hogy mekkora erő lakozik az online közösségekben, és egy valóban kis hozzáértéssel vagy kellő szervezőképességgel mit lehet elérni, jól példázza az Egyesült Államok Védelmi Minisztériuma 2007. februári közleménye, amelyben felhívja a figyelmet egy, az Egyesült Államokban lévő DNS Root szerverek elleni támadásra, amelynek célja az internet leállításának volt. A módszer azon alapul, hogy az internet legkiemeltebb központi

szervereire olyan automatikus kényszerválaszokat kiváltó adatsomagokat küldenek nagy mennyiségben és sűrűségben, amelyek – mint egy dugulás – lelassítják, esetleg leállítják a rendszert. A közleményben kitérnek arra, hogy az Egyesült Államok légierije külön csoportot hoz létre az ilyen támadások megakadályozására és felderítésére a jövőben, nem kizárva, hogy a következő ilyen akciót háborús indoknak tekintik és egyszerűen lebombázzák a támadások forrását jelentő számítógépek környékét. (Messmer, 2007)

A dolgozatban már taglalt alacsony magyar aktivitási hajlam és ugyanakkor a közösségi oldalakon való egyre aktívabb jelenlét új reményt adhat a civil szervezeteknek és szakszervezeteknek, hiszen azt az ideális állapotot hozza közelebb minden szervezet minden egyes tagjához, hogy minimális erőfeszítéssel mégis jelen lehet a közösség akcióiban.

„A társadalmi tőke Bourdieu (1998) szerint a kapcsolatokból fakad és olyan aktuális és potenciális erőforrásokat takar, amelyek adott csoporthoz való tartozáson alapulnak. Ennek révén az egyének erősíthetik társadalmi pozíciójukat, státuszukat, attól függően, mennyire képesek önmaguk érdekében mozgósítani a kapcsolataikban rejlő erőforrásokat. Ebből következően annál nagyobb társadalmi tőkével rendelkezik az egyén, minél kiterjedtebb a kapcsolati hálója és minél nagyobb azok tőkéje, akikkel kapcsolatban áll.” (Széll, 2010, 49.o.)

A közösségi hálózatok online megjelenése tehát épp egy olyan eszközt teremtett, amely teljesen véletlenül tökéletesen alkalmas a szakszervezetek céljainak elérésére, erejének megszilárdítására. Érdekes iróniája a sorsnak ugyanakkor, hogy a szakszervezetek létrejöttében olyan negatív szerepet játszó technikai fejlődés (géprombolások, automatizálás és munkanépszerűség összefonódása) most épp pozitív értelemben lehet segítségére a munkások szerveződésének.

Habár a szakszervezetek általában negatívan viszonyulnak a technikai újításokhoz, hiszen az a munkavállalók szempontjából mindig a termelékenység és profit növelésének eszköze volt, ugyanakkor szembesülnek azzal is, hogy valójában az információtechnológia hatásos eszköz lehet a munkavállalók kezében is. Így a

kilencvenes évek második felében sorra jelentek meg a szakszervezeti honlapok előbb észak-Amerikában, majd Európa északi és nyugati részein. Végül a posztkommunista országokat is elérte a digitális világ, de a magyar szakszervezetek jelentős része pusztán a statikus információk megjelentetésének egy újabb formáját látta benne. Ahogyan azt a dolgozat későbbi fejezetében láthatjuk majd, a magyarországi szakszervezetek jelenléte a virtuális térben még ma is igen szegényes.

Az online szakszervezeti jelenlétnek pedig vannak olyan alternatív formái, amelyek még Európa nyugati felén és az Egyesült Államokban is csak kísérleti jelleggel működnek, de működnek. Ilyen például az online szakszervezeti tagság, amely leginkább olcsóságával és könnyű elérhetőségével hódít, hiszen minimális infrastruktúrát igényel, a munkáltató nemigen tudja tiltani vagy akadályozni, és viszonylag hamar, viszonylag nagy tagság szervezhető vele. Elsősorban azonban mindenképpen az emberek kényelmességével operál, hiszen a tagsághoz elegendő a számítógép előtt ülve regisztrálni, a tagdíjat lehet online vagy banki átutalással fizetni, a segítség pedig akár 0-24 órában elérhető bárhol. Ennek a modellnek elsősorban inkább egyfajta biztosítási szerepe van, azaz olyan helyeken működik, ahol többnyire rendezett munkaügyi kapcsolatokról beszélhetünk, de időszakosan vagy inkább rendkívüli esetekben szükség van a szakszervezetek közbenjárására. A tagság eszköztára természetesen ennek megfelelően szűkebb is, mint egy hagyományos értelemben vett, munkahelyen szervezett szakszervezetnek, de érdekérvényesítő szerepe mai digitalizált világunkban elvitathatatlan. A nagy nyilvánosság azonnali elérése, az online – minden különösebb erőfeszítés nélkül, pusztán néhány klikkeléssel – elvégezhető tiltakozó akciók lehetősége és a média nyitottsága ezekre a szerveződésekre mindenképpen egy eszköz. De természetesen figyelembe kell vennünk az elmúlt idők online közösségi hálózatokon megszervezett tüntetéseit is, amelyek vitathatatlanul jelzik, hogy a dolog – Hári 2010-es kutatásának eredményeit megkérdőjelezve – akár működhet is.

A szakszervezetek folyamatos tagvesztése és az elöregedés egyformán sújt minden szervezetet a fejlett és fejlődő országokban. A tagszervezés és a tagdíjak beszedése, a szolgáltatások helyben való nyújtása a globalizálódó világban és a multinacionális vállalatok korában egyre kevésbé kivitelezhető a hagyományos formában. Ugyanakkor a fiatalok elsöprő jelenléte a közösségi oldalakon, a határokat és kontinenseket nem

ismerő internet nyújtotta előnyök, a gyakorlatilag minimalizált költségek, a jelenlét viszonylagossága valamint a korlátlanul hozzáférhető információ mind olyan elemei az új, e-világnak, amelyet mintha a szakszervezet számára teremtettek volna. A probléma inkább ott van, hogy mindez egyelőre nem egyezik a szakszervezet önképével, sem pedig a társadalom által alkotott szakszervezeti képpel.

A szakszervezeteknek új identitást kell találniuk maguknak és mindezt a széles tömegek tudatában is el kell ültetniük. A lehetőség minden eddiginél adottabb az információtechnológia fejlődésével és beépülésével a mindennapokba, már csak a szakszervezeteket vezető embereken múlik, hogy mennyi időbe telik ez az átállás. Az igazán nagy kérdés tehát az, amit a fejezet elején lévő Berényi Konrád idézetben olvashattunk az üzleti szférára vonatkoztatva, mégpedig hogy a szakszervezetek vezetőiben is megvan-e az a rugalmasság, hogy a bevett statikus szervezeti formákat megbontva, egy dinamikus, minden eddiginél demokratikusabb és nyitottabb szervezetté váljanak, amely a technikát segítségül hívva azonnali és tömeges párbeszédet folytat meglévő és potenciális tagjaival.

3. Fejezet

Kutatás

3.1 Szakszervezeti jelenlét a közösségi oldalakon

Jelenleg Magyarországon két olyan nagy közösségi portál kínálja teljesen magyar nyelven, ingyenesen szolgáltatásait, amelynek népszerűsége milliós tagszámmal mérhető. A Facebook egy nemzetközi, míg az Iwiw egy magyar fejlesztő terméke. Mindkettőn meghaladja a magyarországi felhasználók száma a milliót, ketten együtt mintegy 6 millió magyarországi felhasználóval rendelkeznek (nyilván jelentős az átfedés).

Az első hevenyészett keresés alapján a két szolgáltatón összesen regisztrált szakszervezetek és szakszervezeti szövetségek száma alig néhány tucatnyi. A szakszervezetek mára állandósult problémája az öregedés és a tagszervezés egyre nehezebbé válása, miközben az interneten egyre újabb ingyenes és széles tömegeket elérő, kifejezetten közösségépítő alkalmazások jelennek meg.

Kutatásom során meg kívánom keresni a közösségi oldalakon aktívan jelen lévő szervezeteket és kérdőíves módszerrel válaszokat próbálok találni arra, hogy miért és milyen elvárásokkal jelentek meg a virtuális tér ezen interaktív szegletében, valamint hogy milyen tapasztalatokat szereztek.

Szintén kérdőíves módszerrel szeretnék több szakszervezeti taghoz is eljutni, hogy megtudjam, milyen információkkal rendelkeznek a szóban forgó alkalmazásokról. Tudnak-e róla, használnák-e (képesség és akarat).

Az általam begyűjtött adatok és az elérhető szakirodalom alapján összevetést végzek a Web 2.0-ás alkalmazások elterjedtségéről, a felhasználás és az elutasítás okairól, valamint összefoglalom azokat az előnyöket és hátrányokat, amelyek segítenének a jövőben a szakszervezeteknek eldönteni, hogy kilépjenek-e a számukra esetleg még ismeretlen világba.

Az adatgyűjtés 2011. február 12. és március 23. között zajlott.

Jelen dolgozat keretei közt azonban nem fogom vizsgálni a nem kifejezetten közösségi hálózat szerű web 2.0-s alkalmazások elterjedtségét, mint a mikroblogok (Twitter) videó és fotómegosztók (youtube, Flickr). Ezek is fontos eszközei ugyan a web 2.0-nak, azonban a szakszervezetek szervezése szempontjából kiemelten fontosak a közösségépítő alkalmazások. Így ennek a dolgozatnak a keretei közé most nem fér be a web 2.0-s alkalmazások minden eszközének bemutatása és vizsgálata.

Európai szint

A kutatás legfelső szintje ebben a dolgozatban az Európai Szakszervezeti Szövetség tagszervezeteinek áttekintő vizsgálata kérdőíves formában, amelynek során arra kerestük a választ, hogy milyen mértékben vannak jelen a szakszervezetek európai szinten a közösségi oldalakon.

Egy rövid, hat pontos kérdőívet küldtem ki az Európai Szakszervezeti Szövetség összes tagszervezetének, amelyben arra kerestem a választ, hogy egyáltalán jelen vannak-e az európai szakszervezetek a közösségi hálózatokon, és ha igen, melyiken. Amennyiben jelen vannak, milyen gyakran frissítik, hány embert foglalkoztatnak ezzel a feladattal, hány nyelven jelenítik meg tartalmakat, valamint hogy miért csatlakoztak egy online közösségi hálózathoz, és hogy jelenlétüket szervezetük láthatóságának egy eszközeként tekintik-e.

Sajnos az európai szakszervezetek egy része figyelmen kívül hagyta a kérdőívet, így most csak mindössze 13 európai ország eredményeit tudom összesíteni. A válaszolók között voltak a skandináv és északi országok szakszervezeti konföderációi, Nyugat-Európa országos konföderációi, Magyarország és Románia egy-egy konföderációja, valamint Lichtenstein, ahol nem használnak ugyan semmilyen közösségi oldalt, de most már gondolkodnak a Facebook-on és a youtube-on való regisztráción. Dél- és Kelet-Európa országai sajnos nem válaszoltak.

A válaszokból kiderül, hogy **a szakszervezetek leginkább a Facebook-ot használják**, valamint jelen vannak a youtube-on is. Kisebb számban használják a Twittert és előfordul a LinkedIn is a válaszok között.

Ezen eszközök kezelésére általában több embert is foglalkoztatnak (2-8), de előfordul az is, hogy külső céget bíznak meg az internetes kommunikáció komplex lebonyolításával (Írország).

Az egyes válaszadó országok internetes penetrációjukra jellemző válaszokat adtak, főleg a **skandináv országok, ahol** nem csupán a szervezetnek van Facebook felhasználói fiókja, de **egyres vezető tisztségviselők rendszeresen vezetnek blogot, mikro-blogot**. Válaszukban azt is kiemelve, hogy ezek hatékonysága messze meghaladja a hagyományos és e-mail-es kommunikációt.

Ugyanakkor jellemzően a Nyugat-európai szervezetek még jobbra csak a kísérletező fázisban tartanak, hiszen míg komoly erőforrásokat fordítanak a közösségi hálózatok működtetésére, válaszaikban azt írják, **egyelőre nincs mérhető eredménye erőfeszítéseiknek**.

A magyarországi választ a LIGA Szakszervezetek küldte, amelynek tevékenységéről bővebben is olvashatunk a későbbiekben, míg a Romániából érkezett válaszból kiderül, hogy nem használnak egyáltalán ilyen online eszközöket, mert inkább a hagyományos módokon szeretnek kommunikálni tagjaikkal és partnereikkel.

Magyarországi szint

A kutatás következő szintje Magyarországra fókuszált, felmérve, hogy hány és milyen típusú szervezet van jelen a két nagy Magyarországon használt közösségi oldalon, a Facebook-on és az Iwiw-en.

Hogy a következő számokat érdemben tudjuk értékelni, fontos, hogy legyen egy viszonyszámunk. Ezért a KSH nyilvánosságra hozott adatai és több kutatás alapján a következő adatokkal kell először megismerkednünk.

Magyarországon 2010-ben átlagosan mintegy 3,8 millió foglalkoztatott volt bejelentve, **a szakszervezeti szervezettség körülbelül 12 százalékos** volt, azaz 456.000 szakszervezeti taggal számolhatunk. A szakszervezeti tagok között kis többségben vannak a nők. Kor szerint **a fiatalok (15-30 év) között a legalacsonyabb a szakszervezeti tagok száma**, majd egészen a magyar átlagos nyugdíjba vonulási korig (60 év) ez az arány egyre nő. Ágazatok szerint legerősebben a villamosenergia-iparban és a logisztikában, majd egyre csökkenő számban az oktatás, bányászat és közigazgatás területén vannak jelen a szakszervezetek. Meghatározó a jelenlétük még a vízellátás és

egészségügy területén, valamint a művészeti foglalkozásokban. (Munkaerőpiaci Tükör 2009, 295-296.o.)

A szakszervezetek országos szinten hat konföderációba tömörültek, de vannak jelentős számban konföderáción kívüli szervezetek is.

3.2 Szakszervezetek jelenléte a Facebook közösségi portálon

A Facebookon 2011. februárjában mintegy 13 magyarországi szakszervezet van értékelhető szinten jelen, plusz két konföderáció a hatból. Viszonyszámot a szakszervezetek esetében nehéz mondani, de ha csak azt vesszük alapul, hogy a konföderációk nagyrészt lefedik a szakszervezeteket Magyarországon, akkor az arányszám a virtuális térben jelen lévő és jelen nem lévő szakszervezetek között 2,85. Egy részletesebb áttekintés érdekében a következő táblázatban foglalható össze a Magyarországi helyzet:

4. ábra

Konföderációk tagszervezeteinek száma és jelenlétük az interneten

Konföderáció	Tagszervezetek	Honlappal rendelkező tagszervezetek	Facebook-on megjelent tagszervezetek	Konföd. honlap	Konföd. Facebook-on
Autonóm Szakszervezetek Szövetsége	17	10	0	van	nem
Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége	36	12	2	van	igen
Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés	10	6	0	van	nem
Szakszervezetek Együttműködési Fóruma	31	12	1	van	nem
LIGA Szakszervezetek	86	23	7	van	igen
Munkástanácsok Országos Szövetsége	ágazatok	n.a.	0	van	nem

A szakszervezeti konföderációk saját honlapjukon megadott adatai szerint, 2011.03.17.

Összesen tehát öt érdemi adatot szolgáltató konföderáció 180 tagszervezetéből 63 tart fent honlapot, 10 pedig a Facebook közösségi hálózaton is jelen van. A Facebookon

jelen van emellett két konföderáció és egy konföderáción kívüli szervezet, az Aktív Szakszervezet.

5. ábra

Facebook-on jelen lévő magyar szakszervezetek és kapcsolataik száma

LIGA Szakszervezetek	109
Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége	90
Független Rendőr Szakszervezet	12
HÉV Szakszervezet	35
Villamos Szakszervezet	173
T-Net Szakszervezet	39
Szociális Munkások Demokratikus Szakszervezete	34
Pedagógusok Demokratikus Szakszervezete	563
Egészségügyben és Szociális Ágazatban Dolgozók Demokratikus Szakszervezete	109
Vasúti Dolgozók Szabad Szakszervezete	249
Vasutasok Szakszervezete	190
Vegyipari Dolgozók Szakszervezete	365
Pedagógusok Szakszervezete	79
Aktív Szakszervezet	724

Összesen

2771

a szerző saját adatai alapján, 2011.03.21.

A 13 Facebook-on jelen lévő szervezetnek 2771 ismerőse van, azaz ennyien jelölték be, hogy tetszik nekik az adott szervezet tevékenysége, vagy hogy ismerik az adott szervezetet. Ez a becsült magyarországi összes szakszervezeti tag alig fél százaléká.⁴

⁴ A szervezett munkavállalók arányát ma Magyarországon többnyire csak becsülni lehet, a KSH adatai alapján 2009-ben 12%

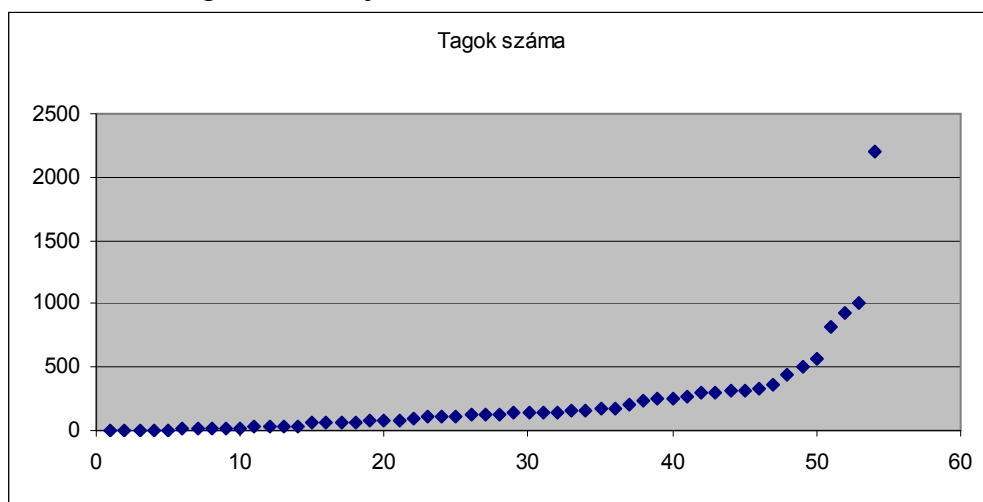
3.3 Szakszervezetek jelenléte az Iwiw közösségi portálon

Az Iwiw-en a szakszervezetek jelenléte jóval erősebb, mint a konkurens Facebook-on, hiszen közel négyszer annyi szervezet található meg mintegy négy és félszer annyi ismerőssel⁵.

A különbség elsöre nyilvánvalónak tűnő okai közül a legtöbb nem állja meg a helyét, hiszen habár az Iwiw-et pár évvel előbb alapították, mint a Facebookot, a legkorábbi regisztráció 2006. októbere, átlagosan mégis két és fél éve vannak jelen a szakszervezetek a közösségi oldalon. Mindkét oldal elérhető magyar nyelven, regisztrációja pedig éppen az Iwiw-nek ellenőrzöttebb, hiszen ide csak egy már regisztrált valós személy meghívása útján lehet regisztrálni. Mégis a számok egyértelműen jelzik, hogy a szakszervezeti tagok között sokkal népszerűbb az Iwiw.

A regisztrált szakszervezetek több mint harmada legalább egy éve nem jelentkezett be felhasználói fiókjába és így nem is mutatott semmilyen aktivitást, ugyanennyi szervezet a vizsgálat felvételének napját⁶ megelőzően maximum egy héttel legalább bejelentkezett, a többiek fél év és egy hét közötti szórásban aktivizálták felhasználói fiókjukat.

6. ábra
Közösségi hálózaton jelen lévő szervezetek ismerőseinek száma

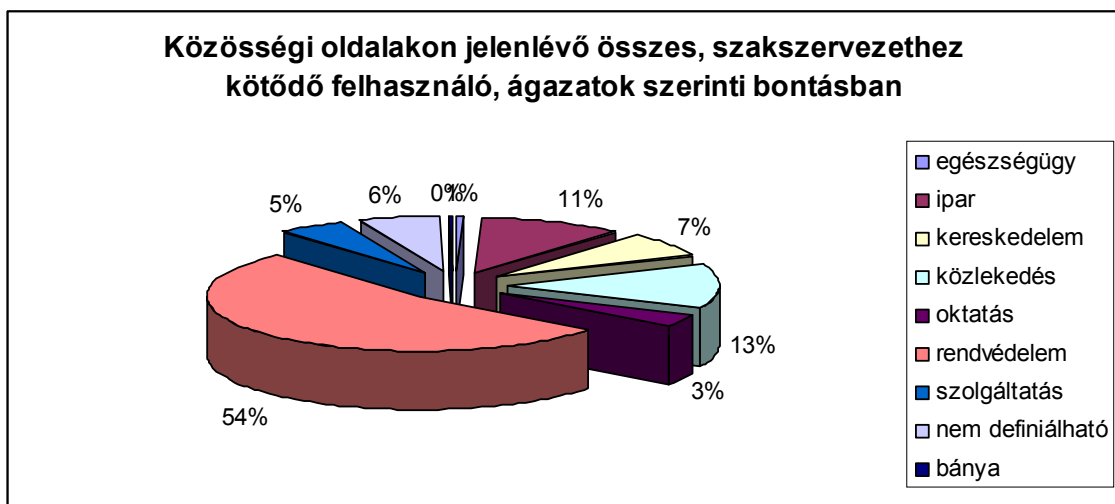
A szerző saját adatai alapján, 2011. március 21-i állapot

⁵ Az eredménybe nem számítanak bele a Klubok, így a kimagasló tagszámú Belügyi és Rendvédelmi Dolgozók Szakszervezete, amely szintén Klubként üzemel az Iwiw-en. Ha beleszámítjuk akkor ez a szám hét és félszeresre ugrik!

⁶ 2011. március 21.

Az ismerősök száma 1-től 2206-ig terjed, de más kutatások (Hári 2010) eredményeivel körülbelül egyezik a **228-as ismerős átlag**. Jellemző, hogy az ezres létszámot mindössze két szervezet lépte át, a Vasas Szakszervezeti Szövetség és a Független Rendőr Szakszervezet, a szervezetek elsöprő többsége az ötszáz-as sáv alatt helyezkedik el. A statisztikákból kimaradt Belügyi és Rendvédelmi Dolgozók Szakszervezetének klubja, amely az Iwiw-en egyrészt erősíti a statisztikát az ágazatok jelenléti arányát tekintve, másrészt kirí több mint nyolc és félezres tagszámával.

7. ábra

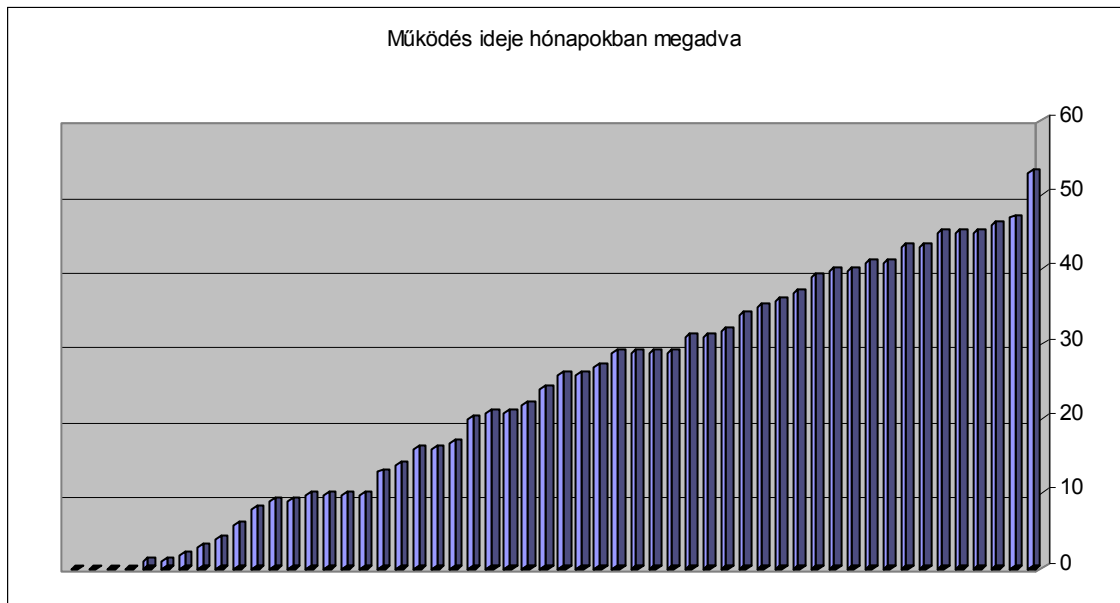

A szerző saját adatai alapján, 2011. március 21-i állapot

Ágazatok szerint áttekintve az adatokat azt látjuk, hogy a legaktívabbak a fegyveres- és rendvédelmi szféra szervezetei, majd a közlekedési és ipari szféra. Jelen van még a szolgáltatás, oktatás és egészségügy. Ennek a statisztikának különös jelentősége, hogy az eddig feltételezettekkel szöges ellentétben, **nem elsősorban a jellemzően fiatal, felsőfokú végzettségű, jól kereső és irodai munkahelyen dolgozó szakszervezeti tagok vannak jelen az online közösségi hálózatokon, hanem kiemelkedő számban a különösen ellenőrzött, a mobil, és a nehéz kétkezi munkát végző munkavállalók.**

8. ábra

A közösségi hálózatokon jelen lévő szakszervezetek működési ideje hónapokban

A szerző saját adatai alapján, 2011. március 21-i állapot

Az Iwiw-en jelen lévő szervezetek átlagosan két és fél éve regisztráltak és két évig aktívak, azaz legtöbbjük valamilyen rendszerességgel folyamatosan jelen is marad a közösségi hálózaton.

Legkorábban a Vasutasok Szakszervezete Ifjúsági tagozata jelent meg az Iwiw-en, már 2006 októberében. Ez akár jelzés értékű is lehet a fiatalok mozgósításának lehetőségeit tekintve. A szervezet egyébként a mai napig működik, több mint 550 taggal. A legújabb szervezet az Iwiw-en a Közlekedési Független Szakszervezet 2011. márciusi alakulással, jelenleg tagok nélkül.

A legrégebben a Légiközlekedési Dolgozók Független Szakszervezete aktivizálta magát, 2007. szeptember végi regisztrációja után két héttel. Ennek ellenére 26 fő jelölte be ismerősként.

Az adatokból az is kitűnik, hogy míg a legnagyobb ismerősi körrel rendelkező szervezetek jellemzően ágazati és országos szervezetek, addig **legnagyobb számban helyi szervezetek vannak jelen**, azaz olyan szakszervezetek, amelyek tagjai személyesen is ismerik / ismerhetik egymást. A hat országos konföderáció közül itt is csak kettő van jelen. A Facebookon nem jelenlévő Szakszervezetek Együttműködési

Fóruma három és fél éve regisztrált, több mint fél éve nem aktív és összesen 60 ismerőse van. A Facebookon is jelenlévő LIGA Szakszervezetek másfél éve regisztrált Klubként, 10 napja volt aktív utoljára és szintén összesen 60 ismerőse van. A Facebookon jelen lévő Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége nincs jelen az Iwiw-en.

Az alább ismertetett, klubokban jelenlévő szakszervezeti ismerősökkel együtt, **összesen 31.030 fő szakszervezeti tag van az Iwiw-en, de ez tartalmazhat átfedéseket**, hiszen bárki lehet több szakszervezet ismerőse és egyúttal több szakszervezeti klub tagja is. De ha mindezt figyelmen kívül hagyjuk, akkor is a becsült magyarországi **szervezett munkavállalók számának alig hét százaléka van jelen** az interneten szerveződő közösségi hálózatokon.

Ez az adatsor egybevág azzal a korábbi szakirodalmi megállapítással, miszerint a közösségi oldalakra leginkább olyan emberek regisztrálnak, akik már meglévő kapcsolataikat szeretnék online is „elérhetővé” tenni, illetve ezzel az eszközzel is szeretnék kapcsolataik jellegét kibővíteni.

9. ábra

Szakszervezeti Klubok, ismerőseik száma, regisztrációjuk és utolsó aktivitásuk az Iwiw-en

Szervezet	Tagok száma	Alakult	Utolsó aktivitás
Belügyi és Rendvédelmi Dolgozók Szakszervezete	8612	2008.03.30	2010.11.30
Aktív Szakszervezet	1	2011.02.13	2011.02.13
Postás Szakszervezet Miskolci Ifjúsági Bizottság	2	2010.05.01	2011.01.26
KASZ Csemege-Match szakszervezet	28		
Vasutasok Szakszervezete Szeged	34	2010.05.20	2010.11.20
LIGA Szakszervezetek	60	2009.09.25	2011.03.21
Bánya- és Energiaipari Dolgozók Szakszervezete	61	2008.06.10	2011.03.11
Vasutasok Szakszervezete Szakszervezeti Bizottsága Győr	172	2008.06.24	2011.02.22
Villamos Független Szakszervezet	177	2008.07.16	2011.03.10
Mozdonyvezetők Szakszervezete Záhony	232	2008.06.10	2011.01.04
Textilipari Dolgozók Szakszervezete	310	2008.06.29	2011.03.14
Multinacionális Cégek Dolgozóinak Szakszervezete	806	2009.06.16	2011.03.18

A szerző saját adatai alapján, 2011.03.21.

A klubok esetében szintén megáll az a feltételezés, hogy a tagság átlagos létszáma párszáz fő, azonban itt megjelent az első olyan adat is, amely komoly értelmezési kérdéseket vet fel. A Belügyi és Rendvédelmi Dolgozók Szakszervezete klubjának több, mint nyolc és félezres tagsága egyedülálló a közösségi oldalak szakszervezeti jelenlétének magyarországi történetében. Ez a tagszám olyannyira kirívó az adatsorokból, hogy egyes átlagok számításánál nem is vettem figyelembe torzító hatása miatt.

Az átlagos tagszám a klubokban így 875 fő, a Belügyi és Rendvédelmi Dolgozók Szakszervezete nélkül számítva 171 fő. Összesen 10.495 tagja van az Iwiw-en a szakszervezetei kluboknak. Legrégebben a már említett BRDSz regisztrált, 2008. márciusában, de összehasonlításként három hónappal később jelent meg az Iwiw-en a Bánya- és Energiaipari Dolgozók Szakszervezete, amely ugyanúgy a mai napig aktív, mégis alig hatvan ismerőse van.

Megjelenésében és tartalmában a szakszervezetek online jelenléte jellemzően visszafogott, többnyire kevés statikus információt osztanak meg magukról, a dinamizmust túlnyomórészt a közösségi oldalak interaktivitást lehetővé téve funkciói biztosítják, így a virtuális közösség tagjainak hozzászólásai, megosztásai. Kezdeményezések vannak ugyan arra, hogy a szakszervezet profilját létrehozó személy – a profil adminisztrátora – önálló szakszervezeti üzeneteket is közvetítsen, de ez egyelőre kevésbé jellemző.

Az önálló üzenetek nyilvánosságra hozatalának természetesen vannak előnyei és hátrányai is, így például a széles nyilvánosság elérése magában foglalhatja a munkaadót is. Ennek elkerülése érdekében a klubként és magánszemélyként regisztrált szervezetek is élhetnek a rendszerbe épített kontroll eszközökkel, így például a kluboz való csatlakozást vagy a barátság visszaigazolását lehet megerősíteni és elutasítani. Ez azonban visszavezet ahhoz a rendszerbe – és valójában az emberbe, mint társas lénybe – kódolt korláthoz, hogy ez kizárólag személyes ismeretség esetén működik. Ez pedig – ahogyan azt több kutatás is kimutatta – párszáz főben maximalizálja a közösséghez tartozó tagok számát⁷.

---

⁷ A klubokat nem számítva ez 374 fő átlagosan, a klubokat is beleszámítva, de szélsőértékként kihagyva a BRDSZ klubját ez a szám 340 fő átlagosan.

Az előzetes kutatások adataira alapuló elvárásokkal ellentétes eredmény volt, hogy az Iwiw-en a szakszervezeti tagságukat profiljukban is feltüntetve vállalóknak csak harmada nő, túlnyomó többségük férfi. Ez egyrészt ellentétes a magyarországi szakszervezeti struktúrára jellemző enyhe női többséggel, másrészt az internetes közösségi hálózatok felhasználóira vonatkozó hasonló adatokkal.

Hasonló, de feloldható ellentmondás tapasztalható, ha életkor szerint szűrjük a szakszervezeti tag felhasználókat: az országos átlagos adatoktól eltérően itt a 35-55 és 56 feletti életkor sávban lévők ugyanolyan arányban vannak jelen, míg a 18-34 év közöttiek csak fele annyian vannak, mint az idősebb kategóriákban külön-külön. Ez ugyanakkor egybevág a szakszervezeti tagok öregedő életkor struktúrájával.

Még közelebb menve a már feltárt szervezetekhez, amelyek jelen vannak a közösségi portálokon, kitűnik, hogy az eredeti feltételezésekkel ellentétben **az Iwiw messze népszerűbb a szakszervezetek körében**, mint a Facebook. **A kiugróan magas részvétel a konföderációkon részben kívül eső fegyveres és rendvédelmi szférában meglepő**, és mindenképpen egy későbbi vizsgálat célját kell, hogy képezze.

Ami a szervezetek megjelenítését illeti, eléggé eltérő példákkal találkozhatunk, ami egyben jelzi azt is, hogy ez még egy kiforratlan kommunikációs csatorna, a kifelé vetített kép megtervezése nem történik meg, vagy nem tudatos.

Az alábbi három példát azért választottam, mert mindegyiknek van olyan üzenete, amely minden valószínűség szerint nem tudatos választás eredménye, mégis meghatározó, hiszen a profilt először megtekintő érdeklődő – potenciális tag – ezzel szembesül.

A Bács-Kiskun Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet Szakszervezetének profilképe arról árulkodik, hogy a technikát már ugyan használják, de annak mechanizmusával nincsenek tisztában. Az álarcban pózoló tagok személyazonossága az Iwiw-en ugyanis teljesen nyilvános, hiszen aki ismerősnek jelöli a szervezetet, annak személyes adatai elérhetővé válnak a profil megtekintői számára.

A KIKA Szakszervezet közösségi fotója habár valószínűleg nem beállított, mégis mindazt sugallja, amit egy szakszervezet tisztségviselőiről sztereotipikusan gondol az

ember. Egy asztal körül ülnek és papírokat tologatnak. Mindezt sokáig csinálják, mert sok megkezdett vizes palack van az asztalon. A kép teljesen statikus. Amennyiben viszont a tagok toborzása volna a cél, a fiatalok érdeklődésének felkeltése, ennél mozgalmasabb, a szakszervezeti munkát jobban kifejező képre volna szükség.

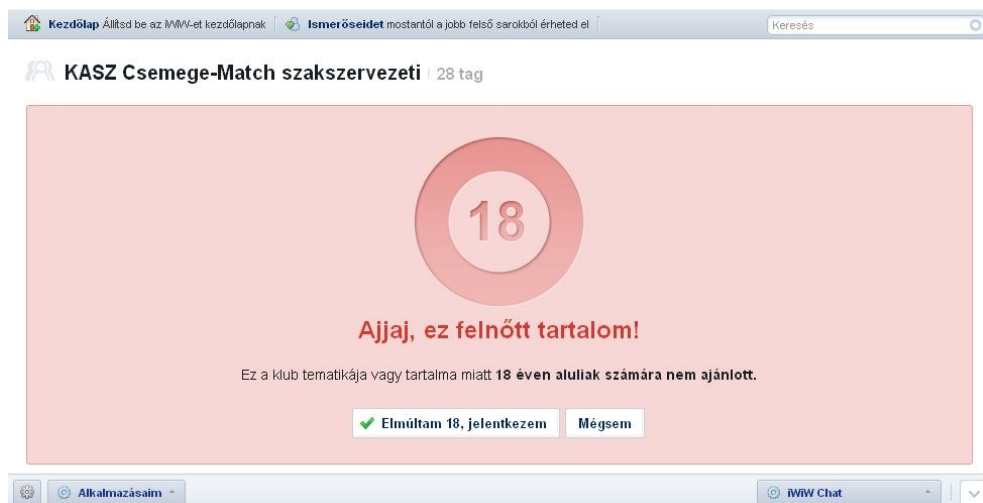
A legérdekesebb kezdőlap azonban mindenképpen a KASZ Csemege-Match Szakszervezet Iwiw profiljára kattintva fogadja az érdeklődőt. Itt is valószínűleg a technika ismeretének hiánya okozta, hogy a szolgáltató az oldalra való belépés előtt figyelmeztet: felnőtt tartalmat fogunk megtekinteni. Ez könnyen elkerülhető lett volna a regisztráció során a feltételek elolvasásával és a megfelelően beikszelt beállítások elvégzésével.

Bács-Kiskun Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet Szakszervezete közösségi fotója az Iwiw-en

A KIKA Szakszervezet közösségi fotója az Iwiw-en

Kísérlet a klubüzenetek láthatóságának szűrésére?
KASZ Csemege-Match Szakszervezet Iwiw profilja

Szervezeti szint

Hogy még közelebbi képet kaphassunk a szakszervezetek online aktivitásáról, a tagok képességéről és akarásáról az online közösségekben való részvételre, valamint a közösségi hálózatokban való jelenlétre, egy konföderáció és egy országos kiterjedésű szakszervezet tagjaival töltöttem ki kérdőíveket.

A LIGA Szakszervezetek Magyarország hat szakszervezeti konföderációja közül az egyik. Választásom a dolgozat témájának vizsgálatakor részben azért esett erre a szervezetre, mint kiindulóponttra, mert az elmúlt öt évben látványosan fejlődött taglétszámában, erejét pedig olyan nagy tömegek mozgósítását szükségessé tevő akciók bizonyították, mint a 2007-2008-as TB mentő kampány⁸. Ezen kívül a LIGA Szakszervezetek az Országos Érdekegyeztető Tanácsról szóló törvényben foglalt reprezentativitási kritériumoknak megfelel⁹, ráadásul a másik öt konföderációtól eltérően, mind a versenyszférában, mind a közsférában ugyanolyan mértékben van jelen. Hivatalosan közzétett adatai szerint átlagosan 100.000 fő tagot számlál, amely nagyjából egyötöde a becsült magyarországi szervezett munkavállalóknak.

Az ismertett adatokon túl a LIGA Szakszervezetek tagszervezetei látszanak a legaktívabbnak az online kommunikáció terén, és így egyfajta összehasonlító alapot is

⁸ www.egeszsegunkre.net

⁹ <http://www.liganet.hu/page/88/art/4856/akt/2/html/kiallitottak-a-liga-hatosagi-bizonyitvanyat-oet-tagsagarol.html>

képeznek. A LIGA Szakszervezetek jelen van mind a Facebook-on, mind az Iwiw-en, a Youtube-on és a Flickr-en. Honlapja lehetővé teszi az interaktív kommunikációt és a vélemények szabad kifejtését.

A Facebook-on jelen lévő szervezetek nagyrésze ehhez a konföderációhoz tartozik, az Iwiw-en jelen lévő ágazatok pedig hiánytalanul jelen vannak a LIGA Szakszervezetek tagszervezetei között, így a fegyveres és rendvédelmi szervezetek, a közlekedés, oktatás, kereskedelem, stb.

Mindezek az ismérvek biztosítják, hogy a jelen dolgozat keretében végzett vizsgálatok egyfajta hiteleséget adnak a feltárt adatoknak és levont következtetéseknek, hiszen amúgy a mintavétel – gyakorlati okokból – egy országos felmérés teljes hitelességéhez túl szűk volt.

A LIGA Szakszervezetek 86 tagszervezetét megvizsgálva, a következő nyers adatokra derül fény. A versenyszférát és közszférát nagyjából azonos módon reprezentáló szervezetek közül **mindössze minden 3,7-nek van honlapja**, azaz mintegy 23 szervezet „létezik” egyáltalán a virtuális világban. Ezek közül hat több ezer fős szervezet (pl.: *Vasúti Dolgozók Szabad Szakszervezete, Független Rendőr Szakszervezet, Egyesült Villamosenergia-ipari Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége*), nyolc többszáz fős szervezet (pl.: *Szociális Munkások Demokratikus Szakszervezete, Légiközlekedési Egyesült Szakszervezet*) és kilenc néhány tucat fős (pl.: *Kereskedelmi Dolgozók Független Szakszervezete, Operaházi Dolgozók Független Szakszervezete, Magyar Sofőrök Független Szakszervezete*) szervezet.

A honlapok a lehető legszélesebb skálán mozognak a teljesen statikus és információszegénytől a dinamikus és a legmodernebb webes alkalmazásokat integráló felületekig.

A LIGA Szakszervezetek tagszervezetei közül megvizsgáltam továbbá a Vasúti Dolgozók Szabad Szakszervezetét, amely ágazatán belül reprezentatív, körülbelül egytizedét adja a LIGA Szakszervezetek taglétszámának, honlapja tartalmaz interaktív és közösségi elemeket (hozzászólások, youtube csatorna), valamint tagsága országos szinten és a vasúti alágazaton belül minden szakmára kiterjedően egy kérdőíves felmérés szempontjából reprezentatív mintának minősülhet.

A LIGA Szakszervezetek Tanácsülésén kiosztott és a Vasúti Dolgozók Szabad Szakszervezetének Országos Választmányi ülésén kiosztott kérdőívek nem tértek el egymástól, mindkét testület létszáma körülbelül 80 fő.

A kérdőív rövid, hogy a válaszadási hajlandóság és a kitöltés pontossága minél nagyobb legyen. A kérdéseket három csoportra bontottam:

Az első öt kérdés zárt, alternatív, és a kitöltő általános adatainak felmérését szolgálja, mint a kor, nem, végzettség, lakóhely, szakma vagy ágazat.

A következő nyolc kérdés zárt, szelektív, és az internet használatának módjára, sűrűségére keresi a válaszokat. Az internetet nem használók számára is van további kérdés, hiszen alapvető fontosságú, hogy tudjuk, az internetet vagy a közösségi oldalakat egyáltalán nem látogatók akarat vagy lehetőség híján vannak ezen az állásponton.

A harmadik rész két darab nyitott kérdést tartalmaz, amely a kitöltők számítástechnikai tudását igyekszik a lehető legegyszerűbben felmérni. Ennek alapjául a leggyakrabban használt internetes utalás (link) felismerését és a másolás/beillesztés parancsok köznyelvű meghatározását vettem.

A legnehezebb és legvitatottabb nyilvánvalóan a harmadik kérdéskör megítélése, hiszen több független változó is közrejátszhat a kérdések értelmezésében. E hatás csökkentése érdekében a link felismerését egy valós, a Vasúti Dolgozók Szabad Szakszervezetének honlapján megjelent szövegrészbe ágyaztam, az ott megszokott – egyébként nemzetközi sztenderd szerinti – formában¹⁰.

A második kérdés bármely alapfokú számítógépes tanfolyam része, ebből következően az internetes kultúráé is. Ismerete vagy nem ismerete nagy pontossággal árulja el a kérdőív kitöltőjéről, hogy mennyire rutinosan használja a számítógépet¹¹.

A megkérdezettek száma mindkét csoport esetében 80 fő volt, ami egy országos reprezentatív mintához messze kevés ugyan, de egy szakdolgozat keretein belül – megfelelően kiválasztva az alanyokat – kellő hitelességgel bírhat. A vasutasok megkérdezése egy adott alágazaton belül, ahol elég erős a szakszervezeti jelenlét mindenképpen szerencsés választás a közel 10.000 főt számláló szervezet országos

---

¹⁰ A weblap látogatottsági statisztikák alapján a felhasználók 97,71%-os arányban Microsoft Windows operációs rendszert használnak

¹¹ A „ctrl+c” kifejezésre a google közel ötmillió, a „copy paste” kifejezésre közel 80 millió, míg a „kopi pész” több, mint félmillió találatot ad.

választmányának tagjait kérdezni, hiszen így biztosított, hogy minden szakma képviselteti magát. Ugyanígy az életkor szerinti eloszlás is elfogadható, amennyiben a cél nem a lakosság, hanem a szakszervezeti tagok¹² véleményének felmérése. Torzító elemként lép fel ugyanakkor az, hogy mindannyian tisztségviselők, azaz környezetükben, szociológiai szempontból, kiemelt társadalmi szerepük van, valamint hogy a vasutasok zöme férfi¹³.

A LIGA Szakszervezetek tanácsának tagjai potenciálisan az ország minden megyéjéből képviselik a szakszervezeti tagokat, korra való tekintettel reprezentálják a szakszervezeti tagságot, nemre azonban valószínűleg torzít a képen, hogy itt is kizárólag tisztségviselők vannak jelen. Nem csak magyar sajátosság ugyanis, hogy a vezető szerepekre nehezebb és valószínűtlenebb egy nő megválasztása. Ellenpéldák természetesen vannak, a LIGA Szakszervezetek épp az ilyen esetek csökkentése érdekében hozta létre Esélyegyenlőségi tagozatát.

A LIGA Szakszervezetek tanácsának minden tagszervezete tagja, egy képviselővel. A mintegy 80 tagszervezet nagyjából fele-fele arányban működik a verseny- illetve a közszférában. Ezek alapján a minta ismét csak nem nevezhető országosan reprezentatívnak, de az eredmények megbízhatóak és érvényesek.

3.4 Eredmények

A kérdőívet 137-en töltötték ki értékelhetően, amelyek alapján a következő adatok születtek.

A válaszadók 72 százaléka férfi, 28 százaléka nő, ami nem egyezik az országos becslt adatokkal, de az említett torzítás hatását ismerve várható volt, hogy ez az eltérés jelentkezik. A korcsoport szerinti megoszlás az országos átlagnak megfelel, országosan minden megyéből többen jelen voltak. Ágazatok szerint a villamosenergia-ipar, az oktatás, rendvédelem, egészségügy, gépipar, vegyipar, olajipar, kereskedelem, művészetek területén, valamint számtalan közlekedési ágazatból jelen lévők töltötték ki a kérdőíveket. A vasutas munkavállalók között a kocsivizsgálótól a jegypénztároson

---

¹² A VDSzSz a magyarországi szervezett vasutas munkavállalók mintegy felét képviseli.

¹³ Kevésbé ismert tény, hogy a vasutas alágazatban van talán az egyetlen szakma, amelyet nők a mai napig törvény szerint nem gyakorolhatnak, mégpedig a mozdonyvezető.

át a mozdonyvezetőig minden szakma képviseltette magát. A végzettséget tekintve a vasutas munkavállalók 87 százaléka középfokú végzettségű, 13 százalék felsőfokú végzettségű. A LIGA Szakszervezetek tagszervezeteinek képviselői közül 5 százalék alapfokú végzettségű, 76 százalék középfokú végzettségű és 21 százalék felsőfokú végzettségű. A két adatsor különösen kiemelkedő eltérést nem mutat.

Az összes válaszoló 67 százaléka használ internetet, **18 százalék úgy válaszolt, hogy nem érdeklő az internet, 10 százalék saját bevallása szerint nem ért hozzá, 5 százalék pedig nem fér hozzá.** A válaszadó internetezők 30 százaléka nő.

Az internetet használók 44 százaléka otthonról internetezik, 28 százalék a munkahelyéről, 7 százalékuk nyilvános helyről. A válaszadók 17 százaléka jelölte be a „több helyről” választ, és érdekesség, hogy 4 százalék „máshonnan”.

Az interneten jelenlévő válaszadók közel fele, 47 százaléka nem regisztrált egyetlen közösségi oldalon sem, 27 százalékuk az Iwiw-en, 20 százalékuk a Facebook-on, 6 százalékuk más közösségi oldalon van jelen.

Mindenki, aki a kérdőíven a felsőfokú végzettséget jelölte be, jelen van valamelyik közösségi oldalon.

A közösségi oldalakon nem jelenlévők 12 százaléka nem jelölte meg, hogy miért nem regisztrált eddig, körülbelül azonos arányban vannak a „nem érdekel” és „nem értek hozzá” válaszok (33-30%) 18 százalék félti az adatait, a maradék 7 százalék más, nem kifejtett oknál fogva maradt távol. Szignifikáns összefüggés a nem, kor vagy végzettség alapján nem volt fellelhető.

A saját szakszervezet honlapját az internetező válaszadók 19 százaléka egyáltalán nem nézi, a többiek azonos mértékben (16-18%) naponta vagy hetente egyszer, kétharmaduk viszont csak havonta néz rá a szakszervezeti honlapra.

Arra a kérdésre, hogy milyen más közösségi oldalakat néznek vagy használnak, az internetezők többsége (82%) a youtube videómegosztó portált jelölte be, 41 százalékuk blogokat is olvas, míg 19 százalék nem válaszolt. A Twitter-t és a Flickr-t senki nem jelölte be.

Az igazán meglepő válaszok a nyílt kérdéseknél voltak, hiszen **a kérdőívet kitöltő, az internetet használó szakszervezeti tisztségviselők mindössze 23%-a ismerte fel bármilyen magyarázattal a szövegben elhelyezett internetes hivatkozást (*linket*).** **A másolás/beillesztés parancsot még ennél is kevesebben, a válaszadók 12 százaléka tudta beazonosítani.**

A nyílt kérdésekre kapott válaszokat próbáltam más hozzáférhető és mérhető forrásokból igazolni, így jutottam a Vasúti Dolgozók Szabad Szakszervezete honlapjának statisztikájához, amelyből kiderül, hogy míg azokat a videókat, amelyek pusztán hivatkozásként szerepelnek egy cikk szövegében átlagosan 18-an tekintenek meg, addig a képpel és körülírással (kattints ide!) is megjelölt hivatkozások mögött lévő videókat átlagosan tízszer ennyien.

Honlap látogatottsági statisztikák

Hogy pontosabb képet kapjak a szakszervezeti tagok online aktivitásáról, megvizsgáltam a LIGA Szakszervezetek és a Vasúti Dolgozók Szabad Szakszervezete honlapjának látogatottsági statisztikáit, amelyből a következő következtetések vonhatóak le.

A VDSzSz honlapjának egy hónapban átlagosan 4.747 különböző IP címről érkező látogatója van, akik átlagosan két percet töltenek a honlapon. Az összes látogatások száma átlagosan havonta 14.784. Egy adott hónapon belül a látogatók 33 százaléka visszatérő látogató, 67 százaléka új látogató, azaz egy hónapban egyszer kattint a szakszervezet honlapjára. Ez az adat egybeesik a kérdőívre adott válaszokkal.

A LIGA Szakszervezetek honlapját havonta átlagosan 6636 látogató tekinti meg, 60 százaléuk havonta egyszer kattint oda, 40 százaléuk többször is visszatér egy hónapon belül.

A látogatók technikai háttere nagyjából megegyezik a két szervezetnél, háromnegyedük legalább 5 éves számítógéppel, egyötödük viszont legfeljebb 1 éves számítógéppel

rendelkezik¹⁴. Mind a VDSzSz, mind a LIGA Szakszervezetek látogatóinak négy százaléka mobiltelefonon keresztül nézte meg a szakszervezet honlapját.

3.5 Közösségi oldalak használata és weblap látogatottság a jövőben

Ez a legutóbbi adat fényt vet arra a várható gyors ütemű fejlődésre, ami nem csak a szakszervezeti tagok hanem általában a lakosság körében várható az internetezés elterjedésének terén. A mobil Internet már ma is egyre olcsóbb és hozzáférhetőbb, a nagy szolgáltatók kivétel nélkül ezen hálózatok fejlesztését tűzték ki célul. Az úgynevezett okostelefonok elterjedésével pedig megvalósul az a helyzet, hogy valóban helytől és időtől függetlenül tud bárki jelen lenni szakszervezete online közösségében. Ehhez különösebb erőfeszítés sem szükséges, hiszen ezek a készülékek kifejezetten a közösségi alkalmazások technikai igényeihez alkalmazkodnak. Így a Facebook-on vagy a Twitter-en való jelenléthez nem kell semmit tenni egy egyszerű regisztráción kívül, hiszen a telefonnak egyszer megadott adatokat az megjegyzi, összeköti egyéb online adatainkkal (e-mail, online telefonkönyv, youtube fiók, Facebook profil, stb) és hacsak külön be nem állítjuk, hogy ezt ne tegye, állandó kapcsolatban marad online profilunkkal. Így – mintha csak sms-t kapnánk – rögtön értesülhetünk egy új üzenetről amit egy ismerősünk osztott meg a Facebook-on, vagy kedvenc együttesünk legújabb videóklipjéről, amelyet épp feltöltött valaki a youtube-ra.

Mіндеzen eszközök szakszervezeti célokra való felhasználása mindenképpen megéri, hiszen ezek a szolgáltatások – a tag telefonszámláját kivéve – ingyenesek.

---

¹⁴ Az operációs rendszer típusa és verziószáma alapján mért adat

4. Fejezet

Jó gyakorlatok - ajánlások

A szakszervezetek online jelenlétének fokozására minden jel szerint szükség van. A munkáltatók egyre kiterjedtebb ellenőrzési és megszorítási gyakorlata, a munkavállalók érdekképviselési tevékenységének minimum passzív akadályozása, valamint a globalizáció hatásaként a munkáltató és a munkavállaló között egyre növekvő távolság szükségessé teszi a szakszervezeti struktúrák és eszközök átgondolását és újratervezését. A digitális és virtuális világ nem csupán a munkáltató eszköze lehet az egyes munkavállalók elidegenítésében és felügyeletében, de a munkavállalók eszköze is lehet a régi közösségek fejlesztésében, a meglévők aktivizálásban és újak létrehozásában. Csak okosan kell használni.

Mint az a dolgozat elkészítése során készült kutatásokból kiderült, a magyarországi munkavállalók a nemzetközi standardoktól eltérően vannak jelen a kibertérben, de ez inkább újabb lehetőségeket jelent, mintsem akadályokat.

Habár a szakszervezetek virtuális térben való jelenléte Magyarországon visszafogott, ott, ahol megfelelő eszközökkel és leginkább lelkesedéssel kezdték el alkalmazni ezeket az eszközöket, a munkavállalók meglehetősen érdeklődése közepette zajlottak ezek a kísérletek. A feltüntetett adatokból kitűnik, hogy még a regisztráció után viszonylag hamar félbeszakadt aktivitás a közösségi oldalakon is százas nagyságrendű, most is aktív tagot tudott magához vonzani a virtuális térben. Ehhez elsősorban azonban olyan valós közösségekre kell alapozni, amelyek már léteznek, valós interperszonális kapcsolati hálóval rendelkeznek, amelyet át lehet ültetni a virtuális térbe, majd ott az érdeklődés fenntartásával és az információáramoltatás eszközeivel fejleszteni lehet.

A magyarországi szakszervezetek számára tehát a következő lépések megtétele ajánlott, a sikeres szervezetfejlesztés megvalósítása érdekében.

Technikai alapok megteremtése

Az online közösségi létbe belépni vágyó szervezeteknek először is fel kell mérniük technikai lehetőségeiket. Nem szabad szem elől téveszteni az alapvető feltételét a sikeres online jelenlétnek, azaz a többirányú kommunikációt. Amennyiben ez nem alakulhat ki, felesleges minden beinvestálás a cél elérése érdekében. Ennek megfelelően nem csak az „apparátus” számítógéppel és internetes hozzáféréssel való ellátását kell biztosítani, hanem fel kell mérni a tagság hozzáférését is. Az a szervezet, amelynek tagjai döntő részt nincsenek jelen az internet világában, nem fogja internetes jelenlétével az internetre csábítani tagjait. Ennél jóval többre van szükség.

Emberi erőforrások biztosítása

Amennyiben a tagok számára technikailag elérhetővé vált a rendszeres és biztonságos internetes hozzáférés, a következő nagyon fontos elem a tagok képességeinek, azaz digitális írástudásuknak felmérése. Ha valóban működő online szervezetet akarunk, ehhez feltétlenül szükséges a tagok aktivitása, amelynek első feltétele a készség elsajátítása véleményük megosztására az online felületen. Ennek a fejlesztése hosszútávon is kitűzött célja lehet a szakszervezetnek, hiszen az így elsajátított tudás nem szakszervezet-specifikus, az az élet bármely területén alkalmazható. Az így megszerzett tudással a munkavállalók olyan információk birtokába juthatnak maguk is, amelyek nem csak munkavállalói jogaik érvényesítésében segíthetik őket, de állampolgári jogaik gyakorlásában is. Például az ügyfélkapun¹⁵ keresztül elérhető állami szolgáltatások köre egyre bővül, amelyek igénybevételével a tag időt és energiát spórol meg. Az olyan állami szolgáltatások, mint például a hatályos jogszabályok ingyenes és állandó hozzáférhetősége az interneten mindenképpen olyan előny, amely a képzés mellett szól a szervezet online megjelenési szándékától függetlenül.

Emberi erőforrásra azonban a szervezet operatív testülete részéről is szükség van. Habár a közösségi oldalak nagyrésze ingyenesen szolgáltat olyan eszközöket, amelyeknek saját kifejlesztése egyrészt komoly költségekkel és idővel járna, másrészt standardizálása – azaz tulajdonképpen minél több felhasználó számára elérhetővé tétele – komoly problémákat vetne fel, költségek itt is felmerülhetnek.

---

¹⁵ <https://ugyfelkapu.magyarorszag.hu/>

A legkézenfekvőbb egy kis szervezet számára, ha annak elnöke vagy a döntéshozó szervezet egy tagja – tehát aki az információkat első kézből ismeri – kezeli egyúttal a szervezet közösségi oldalon létrehozott profilját. Ahogyan azonban nő a szervezet, sűrűsödnek a feladatok, de leginkább nő a taglétszám, a közzendő információk mennyisége és a megválaszolandó hozzászólások mennyisége is egyre gyorsabban nő. Így egy prosperáló szervezetnek fel kell készülnie a hosszútávú, biztonságos üzemeltetés megkövetelte emberi erőforrások biztosítására. Ennek egyik módja a feladatok megosztása, hiszen mind az Iwiw-en, mind a Facebook-on, a közösségként vagy klubként létrehozott felhasználói fióknak több adminisztrátora is lehet. A másik megoldás már csak olyan méretű szervezeteknél jöhet szóba, amely vagy önállóan tud foglalkoztatni vagy munkaidő kedvezményel függetleníteni több munkatársat is, akik közül legalább egy erre a feladatra van delegálva.

Az interfész

Amennyiben a szervezet technikailag, infrastrukturálisan és emberi erőforrásokban is felkészült az online megjelenésre, a következő kritikus lépés a megfelelő interfész kiválasztása. Ennek az ember és gép közötti kapocsnak mindenképp előtt felhasználóbarátnak kell lennie, tehát fontos, hogy olyan alkalmazást válasszunk, amely

- hosszútávon,
- biztonságosan,
- és minden potenciális felhasználó számára könnyen kezelhetően

közvetítse a tartalmakat a felek között. Erre a kis- és közepes méretű szervezetek¹⁶ számára ideális jelölt a Facebook vagy Iwiw, hiszen egy egyszerű regisztrációt követően azonnal elkezdhetjük tartalmaink biztonságos, mégis széleskörű megosztását. A tagok értesítése az új felület létrejöttéről pár kattintással, e-mail-es kapcsolataink megosztásával elérhető, azaz nem kell egyesével megkeresnünk tagjainkat, hanem e-mail címlistánk felhasználásával ők automatikusan értesülnek a profil létrejöttéről.

---

¹⁶ A nagy, többeszes tagszámú szervezetek számára elérhetőek a honlapok olyanirányú fejlesztései, amelyek magukba integrálják ezeket a közösségi funkciókat, kihasználva azok előnyeit, de megtartva a tagokat és adataikat saját szervereiken.

Az említett közösségi oldalakon fellelhető szakszervezetek közül azonban a legtöbben nem elég körültekintően végezték el a regisztrációt, hiszen a felhasználási feltételeket megsértve, jellemzően magánszemélyek számára létrehozott felületen regisztrálták szervezetüket. Ennek látszólagos előnye persze van, hiszen így barátként és ismerősként kezelhetik a tagokat, amely sokkal ember közelebbé teszi a virtuális kapcsolatot, ugyanakkor veszélye az, hogy a szolgáltató ezt észelve bármikor, indoklás és előzetes értesítés nélkül megszüntetheti fiókunkat¹⁷. Ezzel pedig azt kockáztatjuk, hogy esetlegesen 1-2 éve építgetett közösségi hálózatunk tűnik el egyik percről a másikra.

Nyílt szervezeti struktúra kialakítása

Hiába minden fejlesztés, ha maga a szervezet nem fejlődik. Az online közösségi jelenlét egyik alapvető és kulcseleme a nyitottság. Ez pedig magában foglalja nyílt kritika és véleményezés lehetőségét. Az Európai Szakszervezeti Szövetség Sajtó és Kommunikációs munkacsoportja 2009-ben és 2010-ben is napirendjére tűzte a szakszervezetek közösségi hálózatokon való megjelenésének lehetőségeit és a tapasztalatok cseréjét. Ennek során több szervezet is olyan tapasztalatokról számolt be, hogy – bár eredetileg regisztrálták szervezetüket valamelyik közösségi hálózaton – a sok ellentmondásos hozzászólás, a kritikai felhangok miatt inkább felhagytak a kommunikációs csatorna alkalmazásával.

A közösségi oldalakon való megjelenés előtt tehát el kell dönteni, hogy a szervezet struktúrája „elbíra-e” a nyilvános eszmecserét és a nem minden esetben megszokott hangvételű kommunikációt. A döntéshozók ugyanis hamar abban a helyzetben találhatják magukat, hogy a szervezet online közössége mást kommunikál, mint a szervezet maga.

Ennek egyik alternatívája a közösségi oldalakon való megjelenés helyett az alaphelyzetben sokkal statikusabb honlapon keresztül való kommunikáció, amely ebből a statikusságból adódóan ugyanakkor kevésbé hatékony is, vagy pedig annak az aktivitási szintnek az elérése, amely egyrészt stabillá teszi a demokratikusan és nyíltan hozott döntések megkérdőjelezhetetlenségét, másrészt az aktív és nagyon hangos – ám

---

¹⁷ <http://www.facebook.com/terms.php> 4. pont 1. alpontja

valójában kisebbségben lévő – hozzászólók mellett a passzívabb tagok megszólalását is generálja.

Folyamatos aktivitás, kommunikáció, diskurzus

Mint ahogy az a magyarországi szakszervezetek Iwiw-es jelenlétének vizsgálatából kiderült, minden harmadik szervezet legalább fél éve inaktív a közösségi oldalon. A tagok ugyan jól túrik a passzivitást, ez ugyanakkor nem jelenti azt, hogy valós kötődésük van a szervezethez. A kapcsolat egyszeri visszaigazolása – az ismerősök vagy „like”-ok gyűjtése – önmagában értéktelen.

Az online közösségi hálózatokon való jelenlétnek épp az a lényege, hogy a tagok mindennapjainak részévé tegyük a szervezethez való kötődést. Ezt pedig folyamatos aktivitással és az interakcióra való „rákényszerítéssel” tudjuk elérni. A szervezet online profilját kezelő személynek proaktívnak kell lennie és úgy kell kommunikálnia, hogy lehetőleg minden tag – vagy potenciális tag – megszólítva érezze magát.

A több szakszervezetnél bevett azon gyakorlat, miszerint a közösségi oldalon ugyanaz az üzenet jelenik meg, mint a párhuzamosan működtetett honlapon, nem generálja a látogatottságot. Egy idő után a tagok egy része vagy csak innen, vagy csak onnan fog tájékozódni. Az üzenetek ismétlésével persze kiküszöbölhető az, hogy emiatt egy tag lemaradjon valamely fontos információról, de épp a közösségi hálózat lényege veszik oda, amennyiben az új – interaktív – kommunikációs formák nem érvényesülnek.

5. Fejezet

Összefoglalás

Áttekintve tehát azt láthattuk, hogy a dolgozat elején felvetett hipotézisnek megfelelően a magyar szakszervezetek többsége nincs jelen az interneten. Amely szervezetek jelen vannak, azok közül is csak kevés használja ki a közösségi oldalak adta ingyenes közösség-szervező funkciókat. Amelyek mégis megteszik, többnyire a felhasználási szabályok ismerete és betartása nélkül teszik. Az interaktív, demokratikus, online közösségek használatának technikai hátterét a szervezetek profiljait létrehozók általában nem ismerik, ezzel azok kihasználtsága alacsony szintű, nem hatékony.

Arra a feltevésemre, hogy az alacsony használat okai részben a tisztségviselők hozzá nem értésén és a nyitott működéssel kapcsolatos ellenérzésein alapul, részben megerősítést kaptam, hiszen a vizsgált tisztségviselők harmada nem ért az internethez vagy is nem érdekli az. Egy kis százalékuknak egyszerűen nincs hozzáférése.

Azt is láthattuk, hogy a magyarok fele egyáltalán nincs jelen az interneten, ezen kívül a szakszervezeti tagok alig öt százaléka regisztrált az internetes közösségi oldalakon, vagy jelölte be ismerősnek valamelyik szakszervezetet. A szakszervezeti tagok viszonya az internethez vegyes, de ez jórészt adódik abból is, hogy míg az Internet használata legnagyobb mértékben a fiatalok körében elterjedt, addig a szakszervezeti tagság ugyanebben a korcsoportban a legalacsonyabb.

Azok a tagok, akik jelen vannak a közösségi oldalakon közel tízszer akkora valószínűséggel választják az Iwiw-et, mint a Facebook-ot. Ennélfogva sokkal célszerűbb egy szakszervezetnek az előbbit választania tagjai megtartására és aktivizálásra, míg a feltételezett felhasználói korcsoport eltérés miatt új tagok megkeresésére, a szervezet fiatalítására hasznosabb a Facebook igénybevétele.

Az infrastrukturális helyzet rohamos fejlődése ellenére Magyarország lakossága és ezen belül a szakszervezeti tagok körében is nagyon lassan terjed az Internet használata, annak minden nyilvánvaló előnye és használati költségeinek folyamatos csökkenése mellett is. Ennek egyik fő oka a digitális írástudás alacsony szintje és az internettel kapcsolatos ismeretek hiánya, amelyet – legalábbis a szakszervezeti tagság esetében –

érdemes a szervezeteknek maguknak megváltoztatni, hiszen az ingyenes internetes kapcsolattartás, közösségépítés, oktatás, szervezés során megspórolt összeget át lehet csoportosítani a tagok képzésére. Ez pedig hosszútávon jelent a szervezeteknek költségmegtakarítást és egyúttal a szervezet revitalizálásának lehetőségét. Ahogy ugyanis egyre gyakorlottabban használják ezeket az eszközöket és ezáltal egyre nagyobb aktivitást mutatnak a virtuális térben, úgy egyre nagyobb mértékben tudják megszólítani a fiatalokat. Ez pedig a szakszervezetek jövőjének legfontosabb eleme, hiszen utánpótlás nélkül minden szervezet megszűnik idővel.

A technika fejlődésének nagyjából jól látható iránya szintén szükségessé teszi a tagok bevezetését az Internet világába, hiszen a mobilinternet és az okostelefonok térnyerésével a közösségi hálózatok ott lapulhatnak mindenki zsebében.

Azok az adatok, amelyek a tagok új technikákkal szembeni apatikusságát jelzik nem szabad, hogy eltántorítsák a szervezőket, inkább a szervezés új és régi módjainak átgondolását, ötvözését, ahol szükséges teljes különválasztását kell, hogy eredményezzék. Ez a dolgozat ugyanis semmiképpen nem azt kívánja sugallni, hogy a hagyományos szervezési módokat kell, hogy felváltsa a modern technika. Épp ellenkezőleg. A szerző a jelenlegi öregedő tagság megtartását és aktivizálását a hagyományos és új eszközök párhuzamos használatával javasolja elérni, míg egy teljesen új irányba való nyitással a fiatalok elérését és integrálását tűzi ki célul.

Melléklet

Szakszervezetek jelenléte, ismerőseik száma, regisztrációjuk és utolsó aktivitásuk az Iwiw-en, a szerző saját adatai alapján:

Szervezet	Tagok száma	Alakult	Utolsó aktivitás	Működés ideje hónapok-ban megadva
Egészségügyi Dolgozók Önálló Szakszervezete	1	2008.05.10	2008.05.14	0
Pénzügyi Szervezeteknél Dolgozók Szabad Szakszervezete	2	2011.01.26	2011.02.19	-1
Olajipari Szakszervezet	6	2009.01.18	2011.01.27	-24
Fiatalok Ligája	6	2009.03.08	2009.06.13	-3
T-NET Szakszervezet	7	2011.01.21	2011.03.07	-2
Hatvani Autóelektronikai Dolgozók Független Szakszervezete	8	2009.06.26	2009.12.16	-6
Felekezeti Közoktatási Intézmények Dolgozóinak Szakszervezete	8	2007.01.13	2010.11.14	-46
Márianosztrai Fegyház és Börtön Szakszervezete	12	2009.01.21	2009.05.04	-4
Báthory István Rendőr Szakszervezet	13	2010.04.30	2011.02.14	-10
Mérnökök és Technikusok Szabad Szakszervezete	23	2008.11.22	2009.07.07	-8
Légiközlekedési Dolgozók Független Szakszervezete	26	2007.09.29	2007.10.11	-1
Fővárosi Villamos Vasutak Szakszervezete	28	2008.11.18	2011.01.25	-26
Közlekedési Független Szakszervezet	31	2011.03.12	2011.03.16	0
Dunaferr DV. Vasas Szakszervezeti Szövetség	32	2010.04.07	2011.02.01	-10
VDSzSz Szolidaritás Békéscsaba	57	2008.01.13	2010.11.22	-34
Vám és Pénzügyi Dolgozók Szakszervezete	59	2008.04.18	2010.09.10	-29
Szakszervezetek Együttműködési Fóruma	60	2007.06.13	2010.06.25	-36
Informatikai Szakszervezet	63	2007.02.17	2009.07.28	-29
Vagyonvédelmi Munkavállalók Országos Független Szakszervezete	73	2009.10.02	2011.03.09	-17
Szakoktatók Szakszervezete	83	2007.12.15	2010.11.27	-35
Hivatásos Tűzoltók Független Szakszervezete	85	2010.01.16	2010.01.21	0
Pedagógusok Szakszervezete XX. kerületi alapszervezete	94	2007.12.24	2011.01.27	-37

Forgalmi Szolgáltattevők Országos Szakszervezet	103	2009.05.22	2010.02.07	-9
Gépészek szakszervezete	105	2007.01.16.	2009.06.01.	-29
BAZ Megyei Bv. Független Szakszervezete	116	2008.10.29	2011.03.14	-29
Rendőr Szakszervezetek Védegylete	118	2010.05.16	2011.03.20	-10
EMA-LION Kft. Vasas Szakszervezete	123	2010.05.19	2011.03.19	-10
Balassagyarmati Fegyház és Börtön Szakszervezete	128	2008.05.21	2009.02.23	-9
Sütőipari dolgozók szakszervezete	138	2009.11.04.	2011.03.21.	-16
Köbánya Autóbusz Szakszervezet	145	2010.01.14	2011.03.18	-14
PVDSz Pályavasúti Szakszervezet	146	2007.11.05	2011.03.21	-40
KIKA Szakszervezet	147	2007.08.21	2011.01.11	-41
BV dolgozók országos szakszervezete	157	2008.02.20	2010.09.07	-31
Független Rendőr Szakszervezet Záhonyi Tagszervezet	158	2009.11.15	2011.03.15	-16
SOLE-MiZo ÉDSZ MiZo Szakszervezeti Alapszervezet	178	2007.04.18	2011.03.20	-47
Távközlési Szakszervezet	179	2007.07.27	2011.02.14	-43
Kereskedelmi Dolgozók Független Szakszervezete KDFSZ	201	2008.08.17	2011.03.20	-31
Budapesti Fegyház és Börtön Független Szakszervezet	233	2009.07.22	2011.03.18	-20
Bőripari Dolgozók Szakszervezete Börösök	258	2007.05.17	2010.01.26	-32
Tököli Büntetés-végrehajtási Dolgozók Szakszervezete	258	2008.04.29	2010.01.27	-21
Szakszervezetei Ifjúsági Szövetség	270	2007.02.28.	2010.11.29	-45
Közúti Közlekedési Szakszervezet	294	2007.12.09	2009.10.04	-22
Gépjárművezető-képző Szakoktatók Független Szakszervezet	294	2007.12.15	2011.03.15	-39
Vasúti Dolgozók Szabad Szakszervezete Szolidaritás Bp.Keleti Alapszervezet	308	2007.06.24	2011.03.03	-45
Dél-Alföldi Rendőr Szakszervezet Kiskunhalas	317	2009.08.31	2010.09.23	-13
Konzervipari Dolgozók Szakszervezete	332	2008.12.17	2011.03.21	-27
Bács-Kiskun Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet Szakszervezete	364	2007.04.10	2009.01.23	-21
Somogy Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet Szakszervezete	448	2007.11.11	2011.03.18	-40
Kasz Csemege-Match Szakszervezet	505	2007.06.19	2011.03.21	-45
Vasutasok Szakszervezete	563	2006.10.30	2011.03.07	-53

Ifjúsági Tagozat				
Kereskedelmi Alkalmazottak Szakszervezete	817	2008.12.18	2011.02.28	-26
Magyar Cigányzenészek Szakszervezete	925	2007.10.18	2011.03.18	-41
Vasas Szakszervezeti Szövetség	1012	2007.03.21	2010.10.26	-43
Független Rendőr Szakszervezet	2206	2007.01.19	2011.03.20	0
összesen:	12323			
átlagosan:	228	2008.08.19	2010.07.23	-23

Ábrák jegyzéke

1. ábra: *Szakszervezeti szervezettség 2006-ban és változása 1994-2007 között.* 3.o.
2. ábra: *Részvételi hajlandóság online szervezett tüntetésen.* 14.o.
3. ábra: *Közösségi hálózatok rendszeres használóinak aránya Európában.* 16.o.
4. ábra: *Konföderációk tagszervezeteinek száma és jelenlétük az interneten.* 26.o.
5. ábra: *Facebook-on jelen lévő magyar szakszervezetek és kapcsolataik száma.* 27.o.
6. ábra: *Közösségi hálózaton jelen lévő szervezetek ismerőseinek száma.* 28.o.
7. ábra: *Közösségi oldalakon jelen lévő összes, szakszervezethez kötődő felhasználó, ágazatok szerinti bontásban.* 29.o.
8. ábra: *A közösségi hálózatokon jelen lévő szakszervezetek működési ideje hónapokban.* 30.o.
9. ábra: *Szakszervezeti Klubok, ismerőseik száma, regisztrációjuk és utolsó aktivitásuk az Iwiw-en.* 31.o.

Felhasznált irodalom

- Albert Fruzsina – Dávid Beáta – Molnár Szilárd 2007. Az Internet-használat és a társadalmi tőke időbeni alakulása Magyarországon, Internethasználat és kapcsolati erőforrások időbeni alakulása Magyarországon. Egy longitudinális vizsgálat eredményei. *Szociológiai Szemle*, 17 (3-4), 2007
- Barnes, John A. 1954. Class and Committees an a Norwegian Island Parish. *Human Relations*, 7(1), 39-58.o., 1954. február.
- Berényi Konrád 2011. *Tényleg nem ér semmit egy Facebook-like?* 2011. január 17., http://onlinemarketing.blog.hu/2011/01/17/tenyleg_nem_er_semmit_egy_fac_ebook_like
- Boyd, Danah M., – Ellison, Nicole B. 2007. Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), 2008. október. <http://jcmc.indiana.edu/vol13/issue1/boyd.ellison.html>
- Csicseri Márta – Lőrincz László 2004. *Társadalmi mozgalmak mobilizációs és ügyképviselési tevékenysége az Interneten*. Megjelent a Rajk László Szakkollégium „Társadalmi mozgalmak és az Internet” címmel 2004. február 20-án rendezett konferenciájának CD-ROM formában közzétett anyagában.
- Ellison, Nicole B. – Steinfield, Charles – Lampe, Cliff 2007. The Benefits of Facebook "Friends:" Social Capital and College Students' Use of Online Social Network Sites. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12(4), 2007. július. <http://jcmc.indiana.edu/vol12/issue4/ellison.html>
- Fazekas Károly – Lovász Anna – Telegdy Álmos (szerk.) 2009. *Munkaerőpiaci Tükör 2009*. Budapest, MTA Közgazdaságtudományi Intézet, Országos Foglalkoztatási Közalapítvány, 294-296.o.
- Fraunhofer Institut für Sichere Informationstechnologie 2008. *Privatsphärenschutz in Soziale-Netzwerke-Plattformen*, 2008. szeptember 23., http://www.sit.fraunhofer.de/Images/SocNetStudie_Deu_Final_tcm501-35966.pdf
- Galács Anna (szerk) 2007. *World Internet Project 2007. Map of the Digital Future - Hungarian society and the Internet*. Budapest, Ithaka Kht, 42-56.o. http://www.worldinternetproject.net/_files/_Published/_oldis/Hungary_Report_2007.pdf
- Golem.de 2008. *Zu wenig Datenschutz in sozialen Netzen*. 2008. szeptember 25. <http://www.golem.de/0809/62629.html>
- Halácsy Péter. – Vályi Gábor – Wellman, Barry (szerk.) 2007. *Hatalom a mobiltömegek kezében*. Budapest, Typotex Kiadó

- Hári Péter 2010. Az internet-használat és közösségi kapcsolatok. Megjelent: Utasi Ágnes (szerk.) *Közösség és közélet*. Budapest, MTA Politikatudományi Intézet, Belvedere Kiadó
- IAB Europe 2010. *MC DC European Overview 2010, Focus on Hungary*
<http://www.iabeurope.eu/media/32565/mcdc%20hungary.pdf>
- IAB Europe 2010. *MC DC European Overview 2010*,
<http://www.iabeurope.eu/knowledge-bank/knowledge-bank/consumer-behaviour.aspx>
- Kalocsai Janka 2010. A demokratikus attitűd hatása a participációra. Megjelent: Utasi Ágnes (szerk.) *Közösség és közélet*. Budapest, MTA Politikatudományi Intézet, Belvedere Kiadó
- Messmer, Ellen 2007. *U.S. cyber counterattack: Bomb 'em one way or the other*. 2007. február 8.
<http://www.networkworld.com/news/2007/020807-rsa-cyber-attacks.html>
- Révész Márta - Tóth Attila (szerk.) 2003. *Nehezen szervezhető (értelmiségi/szabadjoglalkozású) dolgozók internetes munkavállalói érdekvédelme (e-Union)*. Budapest, Nemzeti ILO Tanács.
- Simon János 1996. A demokrácia értelmezése a posztkommunista országokban. *Szociológiai szemle, 1996 (1)*
<http://www.mtapti.hu/mszt/19961/simon.htm>
- Szabó-Morvai Ágnes 2010. *Szakszervezeti stratégia és megújulás*. Budapest, Compleo Kft - Foglalkoztatási és Szociális Hivatal,
<http://www.compleo-consulting.hu/compleo/downloads.html>
- Széll Krisztián 2010. Az érdekvédelem képesség meghatározó tényezői a közösségi térben. Megjelent: Utasi Ágnes (szerk.) *Közösség és közélet*. Budapest, MTA Politikatudományi Intézet, Belvedere Kiadó
- Szondaipos 2008. *Gemius/Ipsos Audience online közönségmérési kutatás*
<http://www.ipsos.hu/site/gemius-ipsos-audience-gia/>
- Vályi Gábor 2007. Közösségek hálózati kommunikációja. Megjelent: Halácsy Péter. – Vályi Gábor – Wellman, Barry (szerk.) *Hatalom a mobiltömegek kezében*. Budapest, Typotex Kiadó, 113-131.o.
- Wellman, Barry 1994. I was a teenage network analyst. *Connections* 17(2).
<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/summary?doi=10.1.1.147.2567>
- Wikipedia.org 2011. *Online Identitás*,
http://hu.wikipedia.org/wiki/Online_identitás, 2011. január 25.,
- Wiszniewski, Dorian – Coyne, Richard 2002. Mask and Identity: The Hermeneutics of Self-Construction in the Information Age. Megjelent: Renninger, K. Ann – Shumar, Wesley (szerk.) *Building Virtual Communities* (191-214.o.). New York, New York: Cambridge Press.